

ÅRSBERETNING

DOON

Utvælgene vedrørende

Videnskabelig Uredelighed

September 2001

FORORD

Af Hans Henrik Brydensholt

Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU) har i 2000 afholdt i alt 11 møder, heraf var ét møde fælles for de tre udvalg.

Udvalget for sundhedsvidenskabelig forskning holdt fem møder, Udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning holdt to møder, og Udvalget for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning holdt tre møder.

I årets løb har udvalgene behandlet 16 sager, hvoraf tre sager var overført fra 1999, og 13 sager blev registreret i beretningsåret 2000. Tre sager blev afsluttet. Der blev ikke konstateret videnskabelig uredelighed i nogen af sagerne, men i en sag blev der konstateret tilsidesættelse af god videnskabelig praksis. I den tredje sag, som blev behandlet efter ønske fra det norske Nasjonalt Udvalg, blev der hverken konstateret videnskabelig uredelighed eller brud på god videnskabelig praksis. Fem sager blev afvist, tre sager med den begrundelse, at der ikke var rejst formel klage, og to sager med den begrundelse, at UVVU ikke giver sig af med responderende virksomhed. Ni sager er endnu ikke afsluttede og overføres til 2001.

Som i de tidligere år er det stadig det sundhedsvidenskabelige område, der får de fleste sager. Det er dog bemærkelsesværdigt, at Udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning har behandlet én sag, og to er stadig under behandling, mens Udvalget for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning har behandlet én sag, som først blev afsluttet, men genoptaget, efter at der var kommet nye oplysninger. Denne sag har derfor først kunnet afsluttes endeligt i 2001.

Der er i beretningsåret indført en ny praksis, hvorefter sekretariatet løbende holder alle medlemmer og suppleanter i de forskellige udvalg orienteret om de afgørelser, der træffes i et udvalgene. Der er, som det fremgår af artiklen i kapitel 1, forskel på de normer, der gælder med hensyn til publicerings- og citatregler inden for forskellige fag. Blandt andet med henblik på en fortsat drøftelse af dette emne er det fundet hensigtsmæssigt, at medlemmerne holdes ajour med de øvrige udvalgs virksomhed.

Medlemmerne af udvalgene bidrager gennem undervisnings- og oplysningsaktiviteter til at udbrede kendskabet til UVVU's område. Der er grund til specielt at takke professor, overlæge, dr.med. Gunna Christiansen, professor, dr.med. Philippe Grandjean og overlæge, dr.med. Nils Axelsen for deres indlæg i UVVU's årsberetning for 2000 og desuden nævne overlæge, dr.med. Nils Axelsens deltagelse i en konference om forskning vedrørende videnskabelig uredelighed, der i november 2000 blev afholdt i USA. Konferencen er omtalt i kapitel 4.

Jeg vil afslutningsvis takke medlemmer og suppleanter for deres arbejdsindsats og samtidig takke for den velvilje, udvalgene har mødt i årets løb.

Landsdommer *Hans Henrik Brydensholt*,
formand for Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed

INDHOLD

FORORD	3
Af landsdommer <i>Hans Henrik Brydensholt</i> , formand for Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed	
EN SAG OM PRÆMATUR PUBLIKATION M.V.	7
Af landsdommer <i>Hans Henrik Brydensholt</i> , formand for Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed	
AARHUS UNIVERSITETS REGLER TIL SIKRING AF GOD VIDENSKABELIG PRAKSIS Af professor, dr.med. <i>Gunnel Christiansen</i> , Aarhus Universitet	
BESKYTTELSE AF ANMELDERE OG "WHISTLEBLOWERS"	19
Af professor, dr.med. <i>Philippe Grandjean</i> , Syddansk Universitet	
DEN INTERNATIONALE UDVIKLING	27
Af afdelingschef, overlæge, dr.med. <i>Nils Axelsen</i> , Statens Serum Institut	
BEHANDLEDE SAGER I 2000	37
Af fuldmægtig, cand.jur. <i>Hanne Kokkevedgaard</i> , Forskningsstyrelsen	
BILAG	47
1. Bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1999	
2. UVVU's forretningsorden	
3. Medlemmer af UVVU	
4. Medlemmer af ad hoc-udvalg	

EN SAG OM PRÆMATUR PUBLIKATION M.V.

Af landsdommer Hans Henrik Brydesholt,
formand for Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed

I adskillige sager har det tidligere UVVU, der var nedsat af Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, behandlet klager over, at forskere inden for det sundhedsvidenskabelige område har omtalt egne eller kollegers forskningsresultater offentligt på et tidspunkt, hvor forskningsresultatet endnu ikke var blevet publiceret i et fagligt tidsskrift. Og således ikke havde været gennem den kvalitetskontrol, den dertil knyttede peer-review antages at udgøre.

Som et eksempel til illustration af det tidligere UVVU's praksis kan henvises til sag nr. 3, refereret i UVVU's beretning for 1998, s. 27 f. Det udtaltes i afgørelsen, at det fandtes "væsentligt, at videnskabelige undersøgelser forelægges for faglige fora i fuldt dokumenteret form og efter peer-review, før de anvendes i andre sammen-

hænge ... Derved muliggøres en faglig diskussion og kritik, som i det foreliggende tilfælde kunne have ført til en mere nuanceret og retvisende rådgivning

... Eftersom der ikke var tale om, at det videnskabelige budskab var blevet forfalsket eller forvredet, fandt UVVU, at der ikke var tale om videnskabelig uredelighed. Udvalget måtte imidlertid finde, at det var en klar afvigelse fra god videnskabelig praksis, at den upublicerede undersøgelse var blevet anvendt til rådgivning af offentlige instanser."

Det tidligere UVVU har i den vejledning vedrørende forfatterskab, der sammen med andre vejledninger er udsendt som bilag til årsberetningen for 1997, men som også i et stort oplag er udsendt som særtryk, formuleret følgende regel:

"Præmatur publikation: Videnskabelige

resultater bør præsenteres første gang i videnskabelige selskaber eller i videnskabelige tidsskrifter/rapporter med fuld dokumentation.

Primær publikation i ikke-videnskabelige nyhedsmedier er meget sjældent sagligt velbegrunderet. Hvis væsentlige interesser for samfundet eller personer i undtagelsestilfælde skulle nødvendiggøre afvigelse fra denne regel, bør det om muligt ske efter aftale med redaktionen af det tidsskrift, resultaterne er indsendt til eller planlægges indsendt til."

Det nye Sundhedsvidenskabelige Udvalg under Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed har, som det fremgår af sag nr. 1 i årsberetningen for 1999, s 33 f, også for sit vedkommende haft lejlighed til at tage stilling til spørgsmålet om forudgående omtale. Også i beretningsåret 2000 har der været en sag af denne karakter. Det resultat, det Sundhedsvidenskabelige Udvalg nåede frem til, har på grund af sin principielle karakter senere været drøftet på et fællesmøde med de øvrige udvalg under UVVU.

Den omhandlede sag – den såkaldte Dandy sag – er refereret som sag nr. 2 i kapitel 5.

VIDENSKABELIG UREDELIGHED?

Sagen drejede sig om, hvorvidt en *chefpsykolog*, dr.med., der med angivelse af sine titler havde skrevet en avisartikel med kritik af et ikke på sædvanlig måde offentliggjort resultat af to lektors odontologiske forskningsarbejde, herved havde gjort sig *skyldig i videnskabelig ure-*

delighed. Klagsagen blev rejst af kolleger til de to lektorer. Klagerne fandt, at avisartiklen indeholdt en bevidst fordrejet foruddiskontering af de to forskeres konklusioner. De henviste desuden til, at *chefpsykologen* havde rekvireret forsøgsprotokollen fra det firma, der havde sponsoreret projektet, og hvis produkter havde været genstand for undersøgelsen.

Endvidere kritiserede klagerne de to lektors *instituthestyrer*, der i samme avis var citeret for at støtte *chefpsykologens* kritik. *Instituthestyreren* oplyste hertil, at hans svar på de spørgsmål, som han var blevet stillet, i vid udstrækning var blevet misforstået af pressen. Han vedgik imidlertid, at han, til trods for at han tidligere under et møde på rektors kontor havde deltaget i en aftale om fortrolighed vedrørende et abstract udformet af de to forskere, havde valgt at offentliggøre indholdet af dette abstract. Det havde han ment var nødvendigt for ikke selv at blive gjort ansvarlig for nogle bevillingsmæssige forhold.

Chiefpsykologen afviste at have gjort noget forkert. Han havde bygget sin avisartikel på materiale, han havde indhentet fra den pågældende sponsor. Han havde intet fordrejet, idet han i artiklen havde fremhævet, at der ikke var grundlag for at konkludere noget som helst, fordi kvaliteten af de to lektors forskning ikke levede op til en minimalstandard. Han var ikke gået bag om ryggen på de to forskere, idet den sponsorerende producent i lige så høj grad som forskerne var part i sagen. Der var ikke tale om upublicerede

forskningsresultater, idet resultaterne af undersøgelsen på foranledning af institutbestyreren allerede havde været offentliggjort i avisen i form af et abstract. Hans avisartikel havde i øvrigt ikke karakter af et videnskabeligt arbejde, men var et indlæg i den offentlige debat og som sådant omfattet af den almindelige ytringsfrihed.

Også *instituthestyreren* henviste til, at det, der offentliggøres i pressen, opfordrer til almindelig offentlig debat og evt. kritik, og at det muligvis var ud fra den opfattelse, *chefpsykologen* var gået ind i debatten.

Som det fremgår af referatet i kapitel 5, fandt det Sundhedsvidenskabelige Udvalg ingen støtte for, at *chefpsykologens* avisartikel skulle indeholde en bevidst fordrejet foruddiskontering af de to forskeres konklusioner. Dermed var spørgsmålet om *videnskabelig uredelighed* ude af verden.

GOD VIDENSKABELIG PRAKSIS?

Tilbage var spørgsmålet om omtale af et ikke på sædvanlig måde publiceret forskningsresultat. Her sluttede udvalget udtrykkeligt op om den linie, som det tidligere UVVU havde lagt. Når man alligevel ikke i den konkrete sag ville udtale, at *chefpsykologen* havde handlet i strid med *god videnskabelig praksis*, var det, fordi det ikke kunne afvises, at avisartiklen kunne skrives alene på grundlag af de oplysninger, der var gjort offentligt tilgængelige i form af det omhandlede abstract. Den omstændighed, at *chefpsykologen* for

udvalget at se ikke havde nogen faglig tilskyndelse til at rekvirere materialet fra den ene part, endside at kommentere det, kunne ikke føre til noget andet resultat.

Udvalget veg også på grund af hele denne sags atypiske karakter tilbage for at rubricere *instituthestyrerens* adfærd som stridende mod *god videnskabelig praksis*.

Sagen kan til trods for sin atypiske karakter give anledning til flere kommentarer.

Man kan for det første rejse det spørgsmål, om UVVU overhovedet skal behandle en klage over en avisartikel. Efter § 3 i den bekendtgørelse, der er grundlaget for UVVU's virksomhed (kapitel 6, Bilag 1), omfatter videnskabelig uredelighed "handling eller undladelser, hvorved der i forskning sker forfalskning eller forvridning af det videnskabelige budskab". Det gamle udvalg afviste at behandle en sag, hvor en forsker under et indslag i en tv-avis var kommet med en ikke-korrekt oplysning om resultatet af et tidligere forskningsprojekt. Synspunktet var det, at en forskers ikke-forberedte svar på et spørgsmål i en nyhedsudsendelse ikke kan vurderes ud fra en sædvanlig videnskabelig standard.

Når man i Dandy-sagen kom til et modsat resultat, var det, fordi en forsker her havde valgt at komme med et indlæg, hvor han udtalte sig om et forskningsmæssigt metodespørgsmål under anvendelse af sine akademiske titler.

Et andet spørgsmål var, hvorledes man skulle vurdere det forhold, at *chefpsykolo-*

offentliggørelse af et <i>abstract</i> . I hvilket omfang er det berettiget at lægge vægt på oplysninger, der alene kan hentes i et abstract? Her henviste det Sundhedsvidenskabelige Udvalg til den regel i den tidligere omtalte "Vejledning vedrørende forfatterskab", hvor det hedder: "Det er vigtigt, at resultater og konklusioner gives på samme måde og med samme styrke eller forbehold i resumé eller abstract som i selve artiklen. Hvis der afvises herfra, kan det videnskabelige budskab blive fortegnet ved summarisk læsning og videregivelse alene af resultatet." Som det vil ses, er det en regel, der pålægger <i>forskeren</i> , der udformer et abstract, pligter, men denne pligt har naturligvis en refleksvirkning i forhold til <i>en læser</i> , der må kunne gå ud fra, at et abstract lever op til normerne. Når det er sagt, skal det dog tilføjes, at der i udvalget var udpræget skepsis over for at bygge et videnskabeligt indlæg på læsning af et abstract.		Som allerede nævnt har sagen været drøftet på et UVVU-fællesmøde mellem det Sundhedsvidenskabelige Udvalg og de øvrige udvalg. Det er herved blevet klart, at der gælder forskellige normer med hensyn til, hvornår det er berettiget		at omtale forskningsresultater orienteret UVVU finder det betydningsfuldt, at sker en nærmere præcisering af de ningslinier, der vil blive lagt til grund den for de forskellige fag. Man vil derfor fortsætte drøftelserne.	
journalisters viderebringelse af i sig selv strafbare racistiske udtalelser er under henvisning til ytringsfriheden blevet bedømt som lovlige, og pressens deltagelse i ulovlig indtrængen på anden mands ejendom med henblik på dækning af en politisk demonstration er holdt uden for det strafbare område. Der indrømmes ellers injurerende udtalelser lang snor, hvis udtalelserne falder som led i en politisk debat osv.		En videnskabsmand har naturligvis samme ret som enhver anden borger til at deltage i den almindelige samfundsdebat. Noget andet gælder imidlertid, når en videnskabsmand udtaler sig om et videnskabeligt emne under anvendelse af sin videnskabelige titel, og bedømmelsesgrundlaget ikke er det almindelige retssystem, men reglerne for videnskabelig uredelighed. Her kan videnskabsmanden ikke påberåbe sig den almindelige ytringsfrihed. Han må af hensyn til videnskabens troværdighed være mere omhyggelig med sine udtalelser og i givet fald være beredt til at forsvare dem i en akademisk diskussion. Der er dog tale om en vanskelig balancegang. For, som det hedder i UVVU's udtalelse i sagen: "Ved afførelsen af dette spørgsmål skal også hensynet til ytringsfriheden og den folkelige debat tilgodeses."			
Alt i alt førte UVVU's overvejelser som nævnt til, at man ud fra en samlet vurdering ikke fandt tilstrækkeligt grundlag for at karakterisere de indklagedes adfærd som værende i strid med god videnskabelig praksis.					
I den konkrete sag havde <i>chiefpsykolog</i> da også rent faktisk gennem sin henvendelse til producenten fået yderligere oplysninger, og det spillede vel også her en rolle, at artiklen havde karakter af et avisindlæg i en allerede igangværende debat. Herved kom spørgsmålet om den almindelige ytringsfrihed ind i billedet.		Man kan generelt sige, at <i>ytringsfriheden</i> i retspraksis har fået en meget stærk placering, også i tilfælde, hvor beskyttelsen af ytringsfriheden kommer i konflikt med andre fundamentale rettigheder.			

AARHUS UNIVERSITETS REGLER TIL SIKRING AF GOD VIDENSKABELIG PRAKSIS

Af professor, dr.med. *Gunn Christiansen*

I sommeren 1999 besluttede rektor for Aarhus Universitet efter drøftelse med dekanerne, at Aarhus Universitet skulle nedsætte et udvalg ("Etikudvalget"), der skulle udarbejde administrative procedurer for behandling af eventuelle indberetninger om mulig videnskabelig uredelighed som supplement til Forskningsministeriets bekendtgørelse af 15. december 1998 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed.

Baggrunden for denne beslutning var dels et ønske om at have et beredskab for behandling af sådanne sager, dels at det er en forudsætning for, at forskere fra Aarhus Universitet kan modtage bevillinger fra US Public Health Service. I et brev fra Office of Research Integrity (ORI), Division of Policy and Education, Department of Health and Human Service,

USA, var Aarhus Universitet blevet g opmærksom på, at US Public Health Service ikke fandt de eksisterende regler "Guidelines for the Presentation of Experimental Protocols and Reports, Documentation and Data Storage in Biomedical Research" og "Guidelines for Presentation of Research Plans and Protocols, Data Documentation, Data Storage in Clinical-Epidemiological Research", udarbejdet af Aarhus Universitet juni 1996, i overensstemmelse med Federal regulation (42 CFR Part 50, Subpart A), hvilket er nødvendigt for at modtage forskningsmidler fra Public Health Service. For at forblive kvalificeret til at modtage sådanne fondsmidler skulle Aarhus Universitet udarbejde "an administrative policy handling allegations of scientific misconduct".

stående af en repræsentant fra hvert af de seks fakulteter:

- Prorektor, professor, lic. jur. Palle Bo Madsen, Juridisk Institut, Formand
- Dekan, lektor, dr. phil. Bodil Due, Institut for Oldtids- og Middelalderforskning
- Professor, dr. med. Gunna Christiansen, Institut for Medicinsk Mikrobiologi & Immunologi
- Professor, dr. phil. Jens Mammen, Psykologisk Institut
- Professor, dr. theol. Svend Andersen, Institut for Systematisk Teologi
- Professor, dr. scient. Karl Anker Jørgensen, Kemisk Institut

Fra konsistorialkontoret blev stillet sekretariatsbistand til rådighed til at varetage denne opgave.

Kommissoriet for udvalget var, at udvalget skulle udarbejde forslag til interne regler for Aarhus Universitets behandling af sager om videnskabelig uredelighed, henholdsvis brud på god forskningsskik, som universitetet bliver opmærksom på gennem klager eller gennem henvendelser fra en berørt person, eller som universitetets ledelse selv bliver opmærksom på. Forslaget skulle omfatte forslag dels til procedurer, dels til sanktioner eller andre resultater af sagens behandling. Udvalget skulle tage udgangspunkt i Forskningsministeriets bekendtgørelse 933 af 15. december 1998 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (Praksisudvalget). Der har endnu ikke været sager til behandling således, at bekendtgørelsens af-

grænsning af begrebet videnskabelig uredelighed lægges til grund og således, at universitetets regler indeholder bestemmelser, der er nødvendige som supplement til bekendtgørelsen.

Udvalget skulle endvidere tage hensyn til, at reglerne blev udformet således, at de af universitetet accepterede bevillingsforudsætninger fra eksterne tilskudsgivere om fastsættelse af regler om behandling af sager om videnskabelig uredelighed kan overholdes.

Udvalget arbejdede på flere møder med at definere opgaven og diskuterede intensivt problemerne med afgrænsning til Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed. Der var bred enighed om, at udvalget skulle arbejde hen mod en løsning, hvor Aarhus Universitets regler dels var i overensstemmelse med reglerne fra IT- og Forskningsministeriets bekendtgørelse 933 af 15. december 1998 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed, dels supplerede disse regler, så det kan sikres, at forskning sker i overensstemmelse med god videnskabelig praksis.

Udvalget udarbejdede herefter et sæt af regler. Dette regelsæt trådte i kraft 1. juli 2000 som Aarhus Universitets regler til sikring af god videnskabelig praksis, og et udvalg med samme sammensætning som det, der havde udarbejdet regelsættet, blev udpeget til at behandle sager vedrørende eventuelle brud på god videnskabelig praksis (Praksisudvalget). Der har endnu ikke været sager til behandling i udvalget.

AARHUS UNIVERSITETS REGLER AF 29. JUNI 2000 TIL SIKRING AF GOD VIDENSKABELIG PRAKSIS

Fastsat i henhold til § 4, stk. 1 i lov nr. 1089 af 23. december 1992 om universiteter m.fl. (Universitetsloven), jf. lovbestemt kendsgørelse nr. 1177 af 22. december 1999.

Regler

§ 1. Videnskabeligt arbejde ved Aarhus Universitet skal udføres i overensstemmelse med god videnskabelig praksis, jf. stk. 2 og 3.

Stk. 2. God videnskabelig praksis fordrer videnskabelig redelighed. Det vil sige, at der ikke må udvises en adfærd, der kan karakteriseres som "videnskabelig uredelighed", således som dette begreb er fastlagt i Forskningsministeriets bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1998 (Redelighedsbekendtgørelsen) § 3. Videnskabelig uredelighed omfatter herfter handlinger eller undladelser, som er kendetegnet ved

1. at der i forskning sker forfalskning eller forvridning af det videnskabelige budskab eller grov vildledning om en persons indsats i forskningen, og

2. at den pågældende har handlet forsætligt eller udvist grov forsømmelighed i forbindelse med forholdet.

Stk. 3. God videnskabelig praksis fordrer endvidere overholdelse af god forskningsskik. Det vil sige, at videnskabeligt arbejde skal udføres med respekt for det eller de pågældende forskningsområders

almindeligt anerkendte metoder og eventuelle videnskabsretlige kodekser samt under iagttagelse af hensynet til bevarelse af den pågældendes personlige og faglige integritet. Handlinger og undladelser, som strider mod god forskningskik, vil bl.a. kunne være:

1. en forsømmelighed, der ikke kan betragtes som grov, men hvis konsekvenser for forskningen dog må vurderes som alvorlige.

2. en bevidst forfremmelse af forskningens resultater eller vildledning om egne eller andres rolle i forskningen, selvom uretmæssighedens omfang og konsekvenser ikke i sig selv kan betragtes som grov.

3. en adfærd, der ikke er i overensstemmelse med de vejledninger i god videnskabelig praksis på området, som måtte være udsendt fra officielle og/eller fagligt anerkendte organer (f.eks. vedrørende forsøgsprotokoller, databehandling, dokumentation, forfatterangivelse, privat finansieringsstøtte etc.).

4. en deltagelse i et videnskabeligt arbejde, hvor personlige eller økonomiske interesser i arbejdets forløb og resultater kan give grundlag for berettiget tvivl om den pågældendes uvildighed.

Stk. 4. God videnskabelig praksis fordrer endelig en loyal kollegial adfærd, som respekterer almindeligt anerkendte normer for præsentation og omtale af såvel egne som andres videnskabelige indsat.

Stk. 5. Kravet om god videnskabelig praksis er ikke et krav om "politisk korrekthed" eller et krav om tilbageholdenhed

Udvalget kan kun i særlige tilfælde behandle forhold, der på tidspunktet for sagens start er mere end fem år gamle.

Udvalg

§ 2. Rektor ned sætter et internt, rådgivende udvalg til behandling af sager vedrørende eventuelle brud på god videnskabelig praksis i forbindelse med forskning ved Aarhus Universitet (Praksisudvalget). Udvalget består af en formand samt en repræsentant fra hvert fakultet. Udvalget kan ad hoc supplere sig selv med 1-2 personer repræsenterende særlig indsigt i et bestemt fag- eller forskningsområde.

§ 3. Udvalget har til opgave at behandle sager af den i § 2 angivne art, som

1. rejses ved skriftlig klage til udvalget
2. forelægges udvalget af rektor, eller
3. tages op af udvalget på eget initiativ eller efter anmodning fra en person, som ønsker at blive renset for verserende rygter eller beskyldninger.

Stk. 2. Enhver kan indgive en klage efter stk. 1, nr. 1. Udvalget behandler ikke klager, der er indgivet anonymt.

Stk. 3. Udvalget kan kun i særlige tilfælde behandle en klage, som ikke er indbragt for udvalget inden rimelig tid efter, at klageren har eller burde have fået de nødvendige forudsætninger for at indgive den.

Stk. 4. Udvalget kan afvise at behandle en sag, når klagen findes åbenbart grundløs, eller når sagen vurderes ikke at have nævneværdig betydning for forskningen.

Stk. 5. Udvalget kan kun i særlige tilfælde behandle forhold, der på tidspunktet for sagens start er mere end fem år gamle.

Stk. 6. Klager vedrørende videnskabelig uredelighed, som er indbragt eller kan indbringes for et af de tre udvalg vedrørende videnskabelighed uredelighed, der er oprettet af Forskningsforum i henhold til bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1998 (Redelighedsbekendtgørelsen), kan afvises, eller behandlingen kan stilles i bero, indtil afgørelse fra det pågældende uredelighedsudvalg foreligger. Udvalget kan også vælge selv at indbringe en sag for et af de nævnte uredelighedsudvalg.

Stk. 7. Udvalget kan ikke træffe bindende afgørelse i en sag, men kan alene fremsætte sin vurdering af sagen, herunder fremkomme med en begrundet indstilling til rektor om eventuelle sanktioner m.v., jf. §§ 6 og 9.

Stk. 8. Udvalget afgiver en årlig indberetning til rektor om sit virke.

Procedurer

§ 4. Efter at en sag er indbragt for udvalget i henhold til § 3, stk. 1, nr. 1 eller 2, træffer udvalget beslutning om, hvorvidt sagen skal behandles, afvises eller stilles i bero i medfør af § 3, stk. 2-6. Har udvalget taget sagen under behandling i henhold til § 3, stk. 1, nr. 3, skal udvalget tilsende tage stilling hertil efter § 3, stk. 4-6.

Stk. 2. Udvalget kan i særlige tilfælde beslutte, at en tidligere afvist eller afsluttet sag skal genoptages. Dette gælder navnlig i tilfælde af nye, afgørende oplysninger.

§ 5. Udvalget undersøger selv en given sag og sørger for at få sagen oplyst bedst muligt under iagttagelse af sædvanlig partshøring. Udvalget har herunder mulighed for at indhente udtalelser fra fagkyndige inden for sagens emneområde. For sagsbehandlingen gælder i øvrigt forvaltningslovens regler.

Stk. 2. Normalt behandles en sag skriftligt, men udvalget kan efter omstændighederne træffe beslutning om mundtlig forelæggelse. Parterne i en sag, som forhandles mundtligt i udvalget, kan lade sig bistå af bisiddere.

§ 6. Når en sag er færdigbehandlet, udarbejder udvalget en skriftlig redegørelse med en begrundet stillingtagen til sagen samt en indstilling om eventuelle sanktioner. Redegørelsen m.v. afgives til rektor og sendes til sagens parter.

§ 7. Det skal fremgå af udvalgets indstilling, om denne er afgivet i enighed. Har der ikke været enighed i udvalget, skal indstillingen tillige indeholde mindretallets vurdering.

§ 8. Såfremt sagen tidligere har været behandlet i et af de i § 3, stk. 6, nævnte udvalg vedrørende videnskabelig uredelighed, og det her er konstateret, at der i den konkrete sag foreligger videnskabelig uredelighed, kan udvalget nøjes med en udtalelse om sanktionsvalget.

Sanktioner

§ 9. Såfremt udvalget i en sag konstaterer, at der foreligger en adfærd i strid med god videnskabelig praksis, kan udvalget under hensyntagen til forholdets grov-

hed og klarhed indstille til rektor,

1. at det kritisable forhold påtales over for den pågældende (reprimande/advarsel),
2. at rektor overvejer ansættelsesmæssige konsekvenser for den pågældende,
3. at det pågældende videnskabelige arbejde søges trukket tilbage,
4. at eventuelt krænkede personer underrettes,
5. at eventuelle private eller offentlige samarbejdspartnere underrettes,
6. at anden relevant offentlig myndighed på området underrettes,
7. at der, hvis det skønnes at foreligge en strafbar lovovertrædelse, foretages politianmeldelse,
8. at det relevante redelighedsudvalg - som oprettet i medfør af Redelighedsbekendtgørelsen - anmodes om at udtale sig vedrørende et eventuelt sanktionsvalg.

Fortrolighed

§ 10. Udvalgets medlemmer har samme tavshedspligt som for offentlige hverv med hensyn til, hvad de erfarer i deres egenskab af medlemmer af udvalget.

Ikrafttræden

§ 11. Reglerne træder i kraft den 1. juli 2000.

Aarhus Universitet, den 29. juni 2000

Hemming Lehmann / Per Møller-Madsen

rektor kontorchef

IESKYTTTELSE AF ANMELDERE OG WHISTLEBLOWERS"

Af professor, dr.med. Philippe Grandjean

Sladrehanke er en nedsettende betegnelse for en person, der videregiver information, som vil kunne skade en andens interesser. Jo mere fortrolig og personlig denne information er, desto værre er sladrehanke udtryk, specielt hvis oplysningerne bliver videregivet til nogen, der har autoritet til at iværksætte en eller anden form for foranstaltninger.

Der er med andre ord ære forbundet med at kunne holde tænderne for tungen. Gen- sidig respekt og fortrolighed er da også et centralt begreb i sundhedsvæsenet og rets- væsenet. Men vi sætter allerede grænser for denne forpligtelse, for videregivelse af in- formationen kan være af så skelsættende betydning, at hensynet til fortrolighed må vige.

Det er i dette grænseområde, at anmel- dere af videnskabelig uredelighed befin-

der sig. Det er generelt uglest i viden- skabelige kredse, at en kollega sladrer med beskyldninger om mulige uregel- mæssigheder. På den anden side er det dog acceptabelt, hvis der rent faktisk har foregået videnskabelig uredelighed. Men det kan kun afgøres af en uvidelig under- søgelse, og en sådan kan ikke iværksættes uden en anmeldelse. Denne cirkelslut- ning betyder, at en anmelder udsætter sig for personlige risici.

Formanden for UVVU har i en tidli- gere årsberetning (1) redegjort for klage- rens retslige stilling og for UVVU's syn på anonyme anmeldelser. I de senere år er der sket en udvikling omkring anmel- deres situation i bredere forstand (tud- trykkene anmelder og klager anvendes her synonymt). Denne baggrund skal kort resumeres, idet UVVU må følge

denne udvikling og overveje sin reaktion.

WHISTLEBLOWERS

breder forstand er en anmelder en in-
tern kilde på en institution, en myndig-
hed eller virksomhed, som vover at røbe
spild, svindel, misbrug og trusler. Sådan
defineres i hvert fald en *whistleblower*
(2,3). Denne fortolkning er bredere og
har desuden en anden drejning end op-
fattelsen af en anmelder i en sag om vi-
denskabelig uredelighed. Men der er tale
om to sider af samme sag, hvilket måske
bedst illustreres med et eksempel.

En af de mest markante sager drejer sig
om kræftforskeren Melvin Reuber, som
arbejdede under *National Cancer Institute*
USA. Hans forskning drejede sig om

pesticiders kræftfremkaldende virkni-
ger, og med over 100 videnskabelige pub-
likationer var han en af verdens førende
eksperter på feltet. I 1981 blev han kraf-
tigt kritiseret af ledelsen for udførelsen af
sit arbejde og for at være for åbenmun-
det. Dette blev udnyttet af industrielle
interesser til at miskreditere Reubers re-
sultater, hvilket i sidste ende kom til at
udlægge hans karriere. Det viste sig ved
en senere retssag, at hele affären var star-
ret, fordi repræsentanter for industrien
havde klaget til ledelsen over Reuber (4).

Kritikken af Reubers forskning var der-
for et *ad hominem*-angreb, som gik på for-
skerens person, ikke på forskningens kva-
litet. Klagen gik til forskerens foresatte,
ikke til et videnskabeligt forum, f.eks. i
form af et læserbrev til et af de tidsskrif-

ter, hvor Reuber havde publiceret sine re-
sultater.

Reuber er ikke anmelder i relation til vi-
denskabelig uredelighed i dansk forstand.
Når man betegner ham som *whistle-
blower*, er det, fordi han som budbringer
videregiver information, der er af sam-
fundsmæssig betydning, men som kan
føre til interessemodsatninger.

Disse budbringers retslige beskyttelse
har givet anledning til voksende interna-
tional bekymring. Et af de videnskabelige
selskaber, *International Society for Environ-
mental Epidemiology* (ISEE), har således
for nylig etableret procedurer til støtte
for forskere inden for miljøepidemiologi
(www.isee.org/ethguide.htm).

FORSKER FYRET

- HAN VAR WHISTLEBLOWER

En nylig sag illustrerer, at Reubers
tilfælde ikke bare var et enkeltstående
fænomen. På en virksomhed i Provi-
dence i USA udviklede en mandlig ansat
en ejendommelig lungesygdom. Virk-
somheden bad den lokale arbejdsmedici-
ner, David Kern, om at undersøge den
eventuelle sammenhæng med arbejds-
forholdene, og han underskrev i den for-
bindelse en erklæring om ikke at afsløre
fabrikshemmeligheder. Kort efter fandt
man endnu et tilfælde af uforklaret,
alvorlig lungesygdom. Virksomheden
fremstiller et fløjlsagtigt nylonprodukt,
der benyttes til bl.a. møbler, bilsæder,
tepper og legetøj. Fnug fra dette materi-
ale kan indåndes og aflejres i lungerne.

Samarbejdet gik galt fra starten. Det

lykkedes dog Kern at undersøge 39 af de
148 ansatte samt tre tidligere ansatte. I
alt fandt han otte sikre tilfælde af den
nye sygdom. Yderligere syv ansatte viste
tidlige tegn på sygdom, og siden blev to
yderligere tilfælde dokumenteret. Efter
afbrydelse af eksponeringen sås sympto-
matisk forbedring, også hvad angår lun-
gefunktion, i løbet af uger til måneder.
En patient behøvede dog ilt de første tre

år efter ophør af eksponeringen. Den nye
sygdom blev kaldt *flock worker's lung*, en
form for støvlungesygdom, som er en
gruppe sygdomme, der også omfatter as-
bestose. Tilfælde er siden også fundet på
virksomheder andetsteds i Nordamerika.

Da Kern havde set de første to tilfælde,
indleverede han et abstract til årsmødet i
American Thoracic Society. Det blev start-
skuddet til alle problemerne. Virksomhe-
den mente, at der forelå et brud på afta-
len om fortrolighed og klagede til syge-
husets ledelse, der støttede et krav om til-
bagetrækning af det indleverede abstract.
Selv ikke et anonymiseret abstract kunne
godtages. Kern holdt imidlertid sit fore-
drag, og virksomheden afbrød samarbej-
det. Sygehuset besluttede så at nedlægge
den arbejdsmedicinske klinik og med-
delte desuden Kern, at hans ansættelse
ikke ville blive forlænget.

Annals of Internal Medicine tog det
usædvanlige skridt at kommentere Kerns
arbejde både på lederplads og i form af et
journalistisk referat af kontroverserne.
Som lederen siger: "Læserne må selv be-
slutte sig til, hvilke konklusioner de vil
drage ud fra disse erfaringer. I alle

tilfælde er udøvelse af lægegerningen,
selv på højeste videnskabelige niveau, en
social foreteelse." (5) Sagen har også været
omtalt i *Ugeskrift for Læger*. (6)

Er det da op til læseren selv at afgøre,
om hele sagen bare skyldes en presseli-
derlig ballademager, der har bragt solide
arbejdspladser og teknologiske frem-
skridt i fare? Efter min mening vil det
være at blande sagens meget forskellige
elementer sammen i en pærevælling. Det
er vigtigt at fokusere på det helt centrale
punkt, nemlig om Kerns opdagelse holdt
vand. Det gjorde den ifølge de senere un-
dersøgelser gennemført af det amerikani-
ske arbejdsmiljøinstitut. Hans resultater
er desuden publiceret efter grundig re-
daktionel bedømmelse.

Men virksomheden havde interesse i at
holde opdagelsen hemmelig, så de even-
tuelle problemer i arbejdsmiljøet kunne
løses internt i overensstemmelse med
den amerikanske politik for selvkontrol.
Men det ville jo ikke hjælpe de tidligere
ansatte eller dem, der arbejdede på andre
virksomheder. Og kunne man være sik-
ker på, at støvproblemerne ville blive løst
på forsvarlig vis? I alle tilfælde har for-
skeren betalt en høj pris for sin opda-
gelse.

NYT JURIDISK SPECIALE

I kølvandet på de forskelligartede forløb
har interessen for de juridiske aspekter
ført til, at amerikanske advokater har
nedsat sig som specialister i *whistleblow-
ers*. Der er endda udkommet en håndbog

for advokater i

forsvare en anmelder, der er kommet i knibe (2). Man kan henvende sig til *National Whistleblower Center* i Washington, som også har en hjemmeside (www.whistleblowers.org).

Mange afholder sig imidlertid fra at anmelde, fordi de er bange for konsekvenserne for deres egen karriere. Den frygt er formelt ubegrundet, siger en forende ekspert på feltet, advokaten Stephen Kohn (2). En anmelder har gode muligheder for vinde en sag i USA om f.eks. ubegrundet fyring. Ganske vist har mange arbejdsgivere samtidig en alt for løsagtig opfattelse af, at de bare kan flytte eller fyre en besværlig anmelder, men det afgørende for mange er dog nok stadig, at den gensidige tillid vil være røkket, lige meget hvor meget retsbeskyttelse man har.

En anden misforståelse er, at en anmeldelse skal dreje sig om sikker lovovertrædelse, for man bør anmelde den. Her gælder, at det ikke er anmelderens ansvar at påvise sikkert lovbrud, og muligheder for beskyttelse af anmelderen gælder også, selvom det skulle vise sig, at misstanden var ubegrundet, når bare der ikke forelå ond mening. Det samme ville gælde i Danmark.

En særlig strategi mod anmeldere har udviklet sig i USA og har nu også bredt sig til andre lande (4). Den kaldes *Strategic Lawsuit Against Public Participation* (SLAPP), altså en strategisk retssag for at nedsætte offentlig medvirken. Afhængig af de konkrete juridiske muligheder sættes anmelderen sædvanligvis for bag-

vaskelse og brud på løfte om fortrolighed. Denne strategi kan dog give bagslag, hvis retten kræver indsigt i netop de aktiviteter, der ønskes hemmeligholdt.

UNDERTRYKKELSE AF VIDEN

Disse problemer kan ses i en større sammenhæng. Forskning har til formål at producere ny viden og dokumentation. Konklusionerne og deres mulige konsekvenser kan føre til kontroverser. Det er derfor ikke overraskende, at der kan ske undertrykkelse af ny viden, som af en eller anden grund anses for at være uønsket (4). Denne *repression bias* udøves i reglen af stærke interesser blandt offentlige myndigheder, forsvar, virksomheder eller andre instanser, som har en økonomisk eller politisk interesse i sagen. Her ses der bort fra forskningsresultater, der tilbageholdes af legitime hensyn, f.eks. patentansøgning.

Denne undertrykkelse af viden kan antage en række forskellige former (7, 8). Man kan forhindre, at der overhovedet bliver indsamlet data. Hvis data eksisterer, kan man holde dem tilbage. Man kan stille betingelser for deres anvendelse. Man kan (fejld)fortolke dem i overensstemmelse med de ønskede konklusioner. Man kan chikanere og intimidere de forskere, som ikke lever op til denne målsætning.

I sager om videnskabelig uredelighed har fokus derimod været på forskeres mulige tilbageholden af data, der f.eks. kunne være i modstrid med forskerens egen konklusion.

DANSK SYNSVINKEL

Man kan indvende, at disse sager om *whistleblowers* vedrører forhold i andre lande, og at tilsvarende situationer ikke er sandsynlige i Danmark. Jeg har selv flere gange haft fortrolige samtaler om mulige ulovligheder i relation til kemisk affald, men de pågældende valgte ikke at gå videre med en formel anmeldelse. Ifølge sagens natur er jeg ikke i stand til at levere nogen dokumentation. De potentielle anmeldere var bange for, at beskyldningen ikke skulle holde vand og for konsekvenserne for dem selv. Netop en sådan tilbageholdenhed medfører, at man vanskeligt kan skaffe sig et overblik over problemet.

ISEE uddelte på sit årsmøde i 1999 spørgeskemaer til deltagerne for at få overblik over problemets størrelse blandt miljøepidemiologer (4). Ti udfyldte skemaer blev returneret, hvoraf fem beskrev oplagte tilfælde fra forskellige lande, hvor der forekom konfiskation af data, udelukkelse, begrænsning af forskningsmidler, fyring eller trusler om samme.

De begrænsede erfaringer tyder på, at problemerne især tilspidises, når der er tale om skelsættende ny viden, der kan føre til ændret praksis eller nye regler, og hvor der er få forskere involveret. Netop her er de samfundsmæssige interesser i ny viden også særlig store. Selvom de publicerede tilfælde overvejende drejer sig om etablerede forskere, så er der tegn på, at der snarere er en overvægt af yngre forskere, som netop står svagere over for

Fravær af en uafhængig presse og mangel på basale borgerrettigheder er formentlig medvirkende til en alvorlig sag fra Rusland, hvor en forsker er blevet fængslet for sine afsløringer af radioaktiv forurening (4).

KONKLUSION

UVVU beskæftiger sig med forskernes egen fremtærd, og det er en helt central funktion, der medvirker til at værne om forskningens kvalitet. Men forskere kan komme i klemme i spændingsfeltet mellem de interessemodsatninger, der kan opstå som følge af nye forskningsresultater. Dette kan medføre personlige angreb på forskeren, forsøg på begrænsning af offentlig adgang til information af samfundsmæssig betydning, eller på anden vis en knægtelse af forskerens ytringsfrihed og underkendelse af forskerens egen dommekraft.

Straffeloven indeholder en medvirkerbestemmelse, hvorefter "alle, der ved tilskyndelse, råd eller død har medvirket til gerningen" som udgangspunkt er omfattet af den omhandlede straffebestemmelse. Denne medvirkerbestemmelse er udtryk for et almindeligt retsprincip, som man, efter hvad formanden for UVVU har givet udtryk for, må forvente anvendt også ved behandlingen af sager om videnskabelig uredelighed. Formanden har i den forbindelse henvist til en sag, der er omtalt som sag nr. 13 i årsberetningen for 1993 og sag nr. 1 i beretningen for 1994. Her blev et amerikansk

uredegnhed ved at have tilskyndet en dansk overlæge til i eget navn at publicere en fra det amerikanske selskab modtaget færdig artikel. Overlægen afslog og indbragte sagen for UVVU som en tilskyndelse til videnskabelig uredelighed. Og det blev også UVVU's resultat.

UVVU vil efter medvirkensreglerne have mulighed for at reagere over for en udenforstående, der aktivt medvirker til en videnskabelig uredelighed.

Derimod vil der ikke efter reglerne om videnskabelig uredelighed være mulighed for at ramme de tilfælde, hvor der

ikke fra nogen udenforståendes side er foretaget noget aktivt for at påvirke forskeren, men hvor det er forskerens almindelige frygt for karriere, der holder ham eller hende tilbage fra at komme frem med sin viden eller begrundede mistanke. Her må man falde tilbage på information til forskerverdenen om den etiske pligt til at reagere og beskyttelsen af anmeldere.

UVVU tillægger det stor betydning, at denne information bliver udbredt som led i den forebyggende indsats.

Litteratur

1. Brydenscholt H.H. *Klagerens stilling i sager om videnskabelig uredelighed*, Udvalget vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU), Beretning 1994
2. Kohn, S.M. *Concepts and procedures in whistleblower law*, Westport, CT: Quorum, 2001.
3. Rachel's Environment & Health News # 715. www.rachel.org/bulletin/
4. Richter E, Soskolne, C.L., LaDou, J. *Efforts to stop repression bias by protecting whistleblowers*. Int J Occup Environ Health 2001; 7: 68-71.
5. Davidoff, F. *New disease, old story* (editorial). Annals of Internal Medicine 1998; 129: 327-28.
6. Grandjean, P. *Forskning fører til fyring*. Ugeskrift for Læger 1998; 160: 6084-5.
7. Deyo, R.A, Psaty, B.M, Simon, G, Wagner, E.H, Ormnn, G.S. *The messenger under attack: intimidation of researchers by special interest groups*. N Engl J Med 1997; 366: 1176-80.
8. Martin, B. *Suppressing research data: methods, context, accountability, and responses*. Accountability in Research 1999; 6: 333-72.

INTERNATIONALE UDVIKLING

Af afdelingschef, overlæge, dr.med. Nils Axelsen

Strømmen af informationer om videnskabelig uredelighed, og om hvordan fænomenet håndteres, fortsatte med usvækket intensitet i beretningsåret. Som det vil fremgå af dette kapitel, vander man sig mange steder over nyopdagede tilfælde af videnskabelig uredelighed, og der er nu ved at blive mobiliseret store kræfter for at forebygge fænomenet.

USA

Den nye snævre amerikanske definition af *research misconduct*, som blev omtalt og kommenteret i UVVU's årsberetning for 1999, er nu blevet vedtaget. Samtidig har *Office of Research Integrity (ORI)* fået sine arbejdsopgaver omdefineret, hvilket også blev omtalt i forrige årsberetning.

En af ORI's hovedopgaver er at tage ini-

tiativer til forebyggelse af videnskabelig uredelighed. En anden hovedopgave er at fremskaffe mere viden om videnskabelig uredelighed gennem udforskning af området.

ORI har derfor den 1. december 2000 for *Public Health Service (PHS)* udstedt *PHS Policy on Instruction in the Responsible Conduct of Research*. Ifølge denne policy skal alle, der deltager i føderalt finansieret sundhedsforskning, inden 1. oktober 2003 have gennemgået et basisinstruktionsprogram vedrørende *Responsible Conduct of Research (RCR)*. Dette betyder, at alle, der deltager i forskning, fra forskningsledere til laboranter, sygeplejersker og gæsteforskere, skal dokumentere, at de har deltaget i en sådan træning. I modsat fald kan forskning ikke støttes med føderale forskningsmidler. Dette

lægger et stort pres på alle USA's forskningsinstitutioner for at organisere og gennemføre disse kurser. Det må forventes, at forskergrupper uden for USA, der modtager støtte fra *National Institutes of Health (NIH)*, også skal kunne dokumentere en sådan træning. Det drejer sig om et projekt af meget betydeligt omfang, og de amerikanske forskningsinstitutioner er p.t. i gang med at planlægge, hvordan dette krav bedst kan imødekommes.

I forbindelse med denne nye *RCR-policy* arrangerede *ORI*, i samarbejde med *American Association for the Advancement of Science*, *Association of American Medical Colleges*, *National Institutes of Health* og *National Science Foundation*, en *Research Conference on Research Integrity* (Washington D.C., 18.-20. November, 2000) hvori forfatteren til dette kapitel deltog. Der var kun plads til omkring 200 deltagere, og mange måtte afvises. Formålet med konferencen var at stimulere forskning i emnet "research integrity", idet der er stillet 1 mio. dollars til rådighed for forskningsprojekter inden for dette område, der rummer mange ubesvarede spørgsmål såsom: hvor hyppig er videnskabelig uredelighed? Hvad er årsagerne til fænomenet? Hvor hyppige er mindre alvorlige handlinger (der i Danmark betegnes som afvigelser fra god videnskabelig praksis)? Hvordan modvirkes disse fænomener? Hvordan måler man effektiviteten af undervisning? Vil undervisning overhovedet have nogen effekt? Hvordan tilrettelægges undervisningen, og hvilket indhold skal den have? Professor

Nicholas Stenick, *Michigan University*, *Ann Arbor*, som havde tilrettelagt konferencen, havde i sin baggrundsrapport, *Assessing the Integrity of Publicly Funded Research*, sat kritisk fokus på mange af disse spørgsmål med baggrund i den eksisterende dokumenterede viden på området. Konferencen omfattede omkring 100 foredrag og posters.

Adskillige store universiteter i USA er allerede godt i gang med at gennemføre foranstaltninger til håndtering af de mange problemer, fra finansielle interessekonflikter, til hvordan lokale forhold kan fremme eller modvirke *RCR*. Det blev livligt drøftet, om undervisning havde nogen effekt, idet enkelte studier har sat spørgsmålstegn herved, hvilket er lidt urovækkende i lyset af den nye *RCR-policy*. Ved det medicinske fakultet på *University of Minnesota* havde man i løbet af et år undervist 2200 personer i *RCR* til en udgift af 500.000 dollars. Det havde været svært at måle og dokumentere effekten af undervisningen. Man var dog enige om, at undervisning i en eller anden form er vejen frem. Spørgsmålet var, hvordan den skulle bedrives, og med hvilket indhold. Det var, som så ofte før, inspirerende at se, med hvilken konsekvens og åbenhed man takler problemerne i USA. Vi kan i Europa lære meget af de amerikanske erfaringer, såvel de positive som de negative. For eksempel kunne vi utvivlsomt blive meget bedre til at undervise i emnet ved at etablere nærmere kontakt til nogle af de forskningsinstitutioner, der har indhøstet erfarin-

ger. UVVU vil gå videre med dette spørgsmål. Konferencen vil udkomme i bogen og blive tilgængelig via *ORI's* hjemmeside (<http://ori.hhs.gov>) i løbet af 2001.

I forbindelse med Bush-administrationens tiltræden er der sat et midlertidigt stop for *RCR-policy'en* som et led i en generel undersøgelse af de beslutninger, Clinton-administrationen traf i de sidste måneder, før den trådte af (1). Det forventes dog, at denne *RCR-policy* vil blive gennemført, og *NIH* har besluttet, at implementeringen skal ske ved *NIH*, uanset at den endelige regeringsbeslutning mangler. *NIH's RCR-instruction* vil have form af et web-baseret computermodul, der vil blive udarbejdet i løbet af 2001 og vil dække følgende kerneområder: Fremskaffelse af data, data-management, data-delning, data-ejerskab, vejlederens og den vejledtes pligter og ansvar; publikationspraksis og ansvarligt forfatterskab; peer-review; samarbejdsprojekter; videnskabelig uredelighed; interessekonflikter og forpligtelser. Modulet vil indeholde en registrering, og alle *NIH's* ansatte, ca. 16.000 personer, forventes at have gennemgået træningen pr. 1. oktober 2003. *NIH* ønsker med denne beslutning at sætte en standard for hele sundhedsforskningen i USA (2).

I beretningsåret har der som tidligere været rapporteret en strøm af nye spekulative saker om videnskabelig uredelighed og hertil hørende konflikter (3-11). De fleste vedrører biomedicinsk forskning, herunder sager, der opstår i samar-

bejdet mellem universiteter og medicinalindustrien (4, 6, 8). Et særligt problem er, at industrieresultater af og til publiceres i dagspressen uden forudgående peer-review eller publikation i videnskabelige tidsskrifter. Hensigten med pressemeddelelser og dagspresseintale er at gøre investorer interesseret, dvs. skaffe kapital, og at øge aktiekursen for børsnoterede selskaber. Det er tvivlsomt, om denne praksis er gavnlig for investorerne og selskaberne i det lange løb, og der ses med stor bekymring på denne praksis fra videnskabeligt hold, også selvom det er veldokumenteret, at peer review af og til svigter som garant for kvaliteten (10). Vi mangler endnu at se et tilfælde af falske oplysninger i dagspressen, der har ført til store økonomiske tab for investorer, og dermed en bredere forståelse i finansmarkedet for den videnskabelige bekymring for denne praksis.

I *American anthropological Association (AAA)* er man i færd med at undersøge en beskyldning mod antropologen *Napoleon Chagnon*, *University of California at Santa Barbara*, for i forbindelse med sine meget berømte antropologiske studier at have lokket Yanomami-stammen i Venezuela til voldshandlinger og for at have medvirket til at mæslingevaccinere dette folk med mange dødsfald til følge. Beskyldningerne er rejst af journalisten *Patrick Tierney*, som også påstår, at Chagnons videnskabelige data er forfalskede. Mens anklagen undersøges nøje, er *AAA's* etiske komité i færd med at udarbejde nye retningslinier for antropolo-

ger, der udfører feltarbejde (3, 11).

STORBRITANNIEN

Som omtalt i tidligere beretninger har det i adskillige år været voldsomt kritiseret, at man fra centralt hold i Storbritannien ikke har gjort noget effektivt ved videnskabelig uredelighed på sundhedsområdet. *The Committee on Publication Ethics (COPE)*, der nu omfatter næsten 100 tidsskrifter, skærper i sin årsberetning for 2000 kritikken af, at der ikke er sket noget et år efter *Joint Consensus Conference on Misconduct in Biomedical Research* i 1999 (12). *COPE* går stærkt ind for, at der i Storbritannien etableres et centralt organ, sådan som man har organiseret sig i USA og de nordiske lande. I enslydende editorials i *The Lancet* og *British Medical Journal (BMJ)* (13) udtaler tre af *COPE*'s initiativtagere, Michael Farthing, redaktør af *Gut*, Richard Horton, redaktør af *The Lancet*, og Richard Smith, redaktør af *BMJ*: "The so far largely submerged problem of research misconduct is surfacing like a decomposing corpse. If the leaders in medicine do not act they risk losing public confidence in medical research." De tre redaktører gør opmærksom på, at man i Storbritannien har været 20 år længere end USA om at etablere videnskabetiske komitéer, og de henviser til, at *COPE*'s årsberetning 2000 beskriver 53 tilfælde af videnskabelig uredelighed, hvoraf nogle er særdeles alvorlige. *COPE* har nu i løbet af fire år fået kendskab til 103 sager, hvoraf der er "evidence of misconduct" i 80 af sagerne.

Dr. Banerjee fik i december 2000 af *General Medical Council (GMC)* frataget sin autorisation i et år, fordi han i 1990 i tidsskriftet *Gut* havde publiceret en artikel med falsificerede data og havde falsificeret data i et abstract. Det alvorlige i sagen er, at det tog 6-7 år at få sagen anmeldt til *GMC*, selvom den var velkendt på *King's College Hospital*, London, hvor Banerjee arbejdede, da artiklen blev produceret. Sagen havde været genstand for flere institutionelle undersøgelser, hvor man dog ikke havde fundet nogen uregelmæssigheder. *GMC*'s undersøgelse var vanskelig og tog 2-3 år, fordi hospitalets autoriteter selektivt havde destrueret Banerjees laboratorieoptegnelser (14). Banerjees vejleder, professor Timothy Peeters, har senere af *GMC* fået en alvorlig påtale for ikke at have reageret adækvat og i tide, til trods for at han havde kendskab til uredeligheden. *GMC* har henstillet til professor Peeters, at han ikke må undervise, supervisere og eksaminere studenter, før han har taget et kursus i forskningsvejledning (15). *COPE* bruger denne sag i sin aktuelle argumentation for oprettelse af en central instans, der kan gøre det meget vanskeligere for forskningsinstitutionerne at feje sager ind under gulvtæppet.

Dr. Haluk Demiroglu et al. publicerede den 19. februar 2000 en artikel i *The Lancet*. Tre af medforfatterne skrev til *The Lancet* og fralagde sig ansvaret for artiklen. Dekanen for *Hacettepe University Medical School* meddelte *The Lancet*, at man havde fundet ud af, at dr. Demiroglu havde forfalsket de tre "medforfattere"

underskrifter, og at det havde vist sig, at der, i modsætning til det over for *The Lancet* oplyste, hverken havde været videnskabetisk godkendelse af arbejdet eller informeret samtykke fra patienterne. Hertil kom, at en undersøgelseskomité mente, at der også var tale om fabrikation og falsifikation af data. Artiklen blev af redaktøren for *The Lancet* trukket tilbage, samtidig med at korrespondancen mellem *The Lancet* og de ovennævnte parter blev publiceret (16).

BMJ's redaktion støder i sit daglige arbejde på mange uregelmæssigheder og konflikter. *BMJ* har derfor nedsat en uafhængig etisk komité til at vejlede sig, bl.a. med henvisning til *COPE*'s årsberetning 2000. Det forventes, at komiteen vil give upartisk vejledning, og det er besluttet, at såfremt redaktionen vælger ikke at følge den givne vejledning, skal der gøres rede for argumentationen i tidsskriftet (17).

TYSKLAND

Som omtalt i UVVU's årsberetning 1997 blev der afsløret en stor sag om videnskabelig uredelighed i foråret 1997. Det drejede sig om falsifikation og fabrikation af data udført af den kendte hæmatolog Friedhelm Hermann og molekylærbiologen Marion Brach. Det tyske forskningsråd, *Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG)* nedsatte i 1998 en arbejdsgruppe, der havde til opgave at undersøge 347 artikler publiceret af Hermann i perioden 1985-1996 (18). Arbejdsgruppen fandt, at kun 132 af artiklerne kunne frikendes

helt, og at 94 artikler omfatter data, som enten med sikkerhed eller med stor sandsynlighed er blevet manipuleret. Blandt de 94 artikler var der 53, som var publiceret i fællesskab af Hermann, Brach og Roland Mertelsmann, som var chef for den afdeling for hæmatologi og onkologi på universitetet i Freiburg, hvor Hermann arbejdede inden han flyttede til Berlin, og senere til Ulm. Mertelsmann, som er en fremstående forsker og kendt som den første, der afprøvede gentterapi i Tyskland, har erklæret, at han ikke kendte detaljerne i det eksperimentelle arbejde bag artiklerne, da han blot var "honorary author". Uimponeret heraf gennemførte arbejdsgruppen et spot-check af de artikler, Mertelsmann havde publiceret uden at have Hermann som medforfatter. Resultatet var, at fem artikler var suspekte, hvorpå universitetet gennemførte en nøjere undersøgelse af Mertelsmanns videnskabelige produktion (19). Det viste sig, at to artikler i *Blood* og *New England Journal of Medicine* indeholder kurver, hvor et betydeligt antal patienter ikke er medtaget. Samtidig er det tvivlsomt, om patienterne havde givet informeret samtykke, idet erklæringen ikke kunne findes. Undersøgelseskomiteen fandt, at uregelmæssighederne var meget forskellige fra dem, der var fundet i Hermann-artiklerne, men at de dog var et klart tegn på Mertelsmanns manglende standard og lederevner. Universitetets rektor har nu bedt Baden-Württembergs forskningsminister om at indlede disciplinærsag mod Mertels-

mann, som er blevet suspenderet fra sine forskningsforpligtelser. Yderligere er to forskere fra Mertelsmanns forskningsgruppe kommet i vanskeligheder, fordi der er fundet evidens for datamanipulation i deres habilitations-afhandlinger (disputatser).

DFG's arbejdsgruppe, der arbejdede med Hermanns produktion, har haft mange frustrerende oplevelser under arbejdet, herunder at målet flyttede sig hele tiden, idet alle pegede fingre ad andre som ansvarlige for eksperimenterne (18). Nogle forfattere ville ikke samarbejde, og der var en stor gråzone af artikler, hvor det ikke med sikkerhed kunne afgøres, om der var foretaget datamanipulation, fordi der ikke var tilfredsstillende laboratorietegnelser og i det hele taget en gennemgående mangel på god standard. Ulf Rapp, lederen af DFG's arbejdsgruppe, finder, at dårlig standard i tysk klinisk forskning må tilskrives skyld for disse hændelser (18).

Nature har udtalt i en editorial, (*"Bad clinical practices; when it comes to research, Germany's medical profession may have a lot to answer for"*) (20), at der er mange i Tyskland, der mener, at denne omfattende sag er et tegn på, at det kliniske forsknings- og forfremmelsessystem i Tyskland udgør en veritabel yngleplads for dårlig videnskabelig praksis. Der kræves således alle vegne en lang publikationsliste for at opnå en klinisk topstilling, selv på steder, hvor der aldrig vil blive lavet forskning; der er ingen formelle krav om træning i forskningsmeto-

dologi; klinikere har ikke orlov fra det kliniske arbejde, når de skal forske; data må indsamles i fritiden – Dette er opskriften på at skaffe sig problemer. *Nature* mener, at løsningen er, at forfremmelse skal baseres på kvalitet og ikke kvantitet, afbalanceret med kliniske færdigheder. *Habilitation* bør afskaffes, og et ph.d.- eller md/ph.d.-program for klinikere må indføres. *Nature* afslutter med følgende salut: "Despite public censure, the Bavarian Chamber of Physicians allows Hermann to continue practising in Munich. So why are there no positive moves to change? Because the medical profession is deeply conservative, protective and arrogant." (20)

HOLLAND

I et randomiseret placebokontrolleret forrebyggelsesstudie, der fandt sted i perioden 1989-95, blev der fundet et afvigende mønster af koncentrationen af medicin i blodet hos forsøgspersonerne (21). Det viste sig, at en forsker på et af undersøgelsesstederne havde indsendt portioner af den samme blanding af blod og udgivet den for at stamme fra 438 individuelle patienter. Da sagen blev undersøgt nærmere, var opfølgingsdata for patienterne forsvundet, og de fleste patienter var ikke klar over, at de var med i et forsøg. Med henvisning til forholdene i Danmark konkluderes i det citerede brev i *The Lancet* (21), at det er værd at overveje, om der ikke i Holland bør oprettes et enkelt center for håndtering af sådanne uredelighedssager, da der er

mange forhold, der skal iagttages i forbindelse med undersøgelse af disse sager.

DE NORDISKE LANDE

Den tredje nordiske konference om videnskabelig uredelighed blev afholdt i Oslo den 28.-29. april 2000 med deltagelse af de nationale udvalg i Norge, Sverige, Finland og Danmark. I lighed med de forrige konferencer (1995 og 1998) udvekslede vi information om arbejdet i de enkelte lande, herunder om de principielle aspekter i de behandlede sager og om måden, hvorpå arbejdet er tilrettelagt.

I Norge arbejdes der på en udredning vedrørende videnskabelig uredelighed. Dette arbejde skal være færdigt medio 2001 og skal indgå i regeringens udredning "Forskning ved et tidsskille". Hvorvidt dette vil ændre på det nationale udvalgs opgaver, er i skrivende stund uvist.

I Sverige er der i *Regeringens proposition 2000/01: 3, Forskning og fornyelse fremsat forslag til definition af *onödighet* i forskning* og forslag om et centralt udvalg. Definitionen, der er lidt snævrere end den danske og norske, har i høringssvarene mødt modstand, idet den er for bred, og det er regeringens ønske, at der bør skelnes mellem på den ene side *olämpligt beteende* og på den anden side tjenestefor-seelser og kriminalitet. Det er kun *olämpligt beteende*, der skal behandles af forskerne, hvorimod der er lovgivning for de øvrige fænomener. Regeringen finder derfor, at der ikke er grund til at ændre på status quo, hvor undersøgelser

foretages decentralt, og hvor der er en ekspertgruppe knyttet til *Medicinska Forskningsrådet*, som kan vejlede forskningsinstitutionerne. Regeringen mener dog, at håndteringen af spørgsmål om uredelighed i forskningen bør følges op, og har planlagt at komme tilbage til dette spørgsmål.

I Finland er der ingen ændringer undtagen derved. Antallet af sager var i 2000 mindre end i 1999 (21).

De øvrige nordiske lande er meget interesseret i den nye danske ordning, men har udtrykt forundring over, at forebyggelse ikke eksplicit indgår i UVVU's arbejdsopgaver.

Så vidt det er UVVU bekendt, har man på Island endnu ikke drøftet spørgsmålet om videnskabelig uredelighed.

DET ØVRIGE EUROPA

Der er, så vidt det er UVVU bekendt, endnu ingen tegn på bredere drøftelse af uredelighed i de øvrige lande i Europa, selvom en stor sag i Polen i 1997 gav anledning til meget omtale, som beskrevet i UVVU's beretning for 1997.

JAPAN

Den 27. oktober 2000 holdt en kendt japansk amatørarkæolog, Shinichi Fujimura, en pressekonference i Maimichi hvor han havde fundet stenredskaber i et jordlag, der er næsten 600.000 år gammelt. Fujimura har i sin udrakte arkæologiske virksomhed bestandig gjort opsigtsvækkende fund, der viser tegn på, at der har været mennesker i Japan tidligere

gere, end det hidtil har været dokumenteret, dvs. for 30.000-35.000 år siden. Uheldigvis for Fujimura havde et hold journalister den 22. oktober lavet en videooptagelse, som viste ham i færd med at grave huller og anbringe de senere "fundne" stenredskaber heri. Der hænger nu en sort sky over hele Fujimuras arbejde som omfatter mere end 33 udgravninger og 160 andre aktiviteter. Ledende arkæologer i Japan, som i vid udstrækning har troet på Fujimura, indrømmer, at der i japansk arkæologi har været en dårlig praksis med at sætte preskonferencer over videnskabelige publikationer, og for ringe kritisk efterundersøgelse af fundene. Mange håber, at denne skandale kan føre til forbedring af japansk arkæologi. (22)

KOMMENTAR

Alvorlige sager om videnskabelig uredelighed fortsætter med at dukke op og kræve offentlig opmærksomhed. Man vander sig i Storbritannien og i Tyskland og nu også i Japan. Disse sager er plagsomme og overordentlig arbejdskrævende, især hvor man ikke har et beredskab til at håndtere dem. Redaktorerne af de førende engelske medicinske tidsskrifter har nu gennem *COPE* tydeligt dokumenteret problemets natur og omfang i Storbritannien. Den omsiggribende Hermann-sag i Tyskland har affødt usædvanligt kritiske bemærkninger i *Nature* om tilstandene i tysk klinisk forskning.

I USA har man taget konsekvensen af, at det reelt største problem er en vidt ud-

bredt dårlig forskningspraksis, der kan antage mange former. For at takle dette vil man kræve, at alle, der har med sundhedsforskning at gøre, skal gennemføre et kursus i god videnskabelig praksis (*RCR*). Samtidig gøres der en indsats for at skaffe mere solid dokumentation om de faktiske forhold. Dette forekommer at være en velgennemtænkt og konsekvent holdning, og det bliver interessant at følge og tage ved lære af de næste års amerikanske erfaringer.

I Skandinavien er vi fortsat forskånet for større rystelser på området, forhåbentlig fordi vi har etableret systemer til at håndtere anklager om videnskabelig uredelighed og er opmærksomme på, at der kræves undervisning på området.

Referencer

1. Kaiser, J. Query by Congress Halts New Policy. *Science* 2001; 291: 1679-80.
2. *ORI Newsletter*. Vol. 9, No. 2, March 2001.
3. Mann, C.C. Misconduct Alleged in Yanomano Studies. *Science* 2000; 289: 2251-5
3. Ready, T. Stiff penalty for vision researcher guilty of scientific misconduct. *Nature Medicine* 2001; 7: 8-9.
4. MacNeil, J., Malakoff, D. In or out? *Science* 2000; 289: 847.
5. Morton, C.C. Company. Researchers Battle Over Data Access. *Science* 2000; 290: 1063.
6. Malakoff, D. Texas Scientist Admits Falsifying Results. *Science* 2000; 290: 243-46.
7. Novak, K. Folkman Countersuit attack "fraudulent" Abbott. *Nature Medicine* 2000; 6: 948.
8. Kennedy, D. Editorial: Reflections on a Retraction. *Science* 2000; 289: 1137.
9. Russo, E. Bypassing Peer Review. *The Scientist* 2000; 14: 1-12.
10. Dalton, R. Anthropologists in turmoil over allegations of misconduct. *Nature* 2000; 408: 39
11. White, C. (ed.). The COPE Report 2000. *BMJ Books 2000*. BMJ Publishing Group. London, 1
12. Farthing, M., Horton, R., Smith, R. Editorial: Research misconduct: Britain's failure to act, or risk losing public confidence in research. *BMJ* 2000; 321: 1485.
13. Ferriman, A. Consultant suspended for fraud. *BMJ* 2000; 321: 1429.
14. Ramsay, S. UK consultant censured for failure to act on junior's research fraud. *The Lancet* 2000; 357: 780.
15. Horton, R. Retraction: Interferon alfa-2b ... in Behçet's disease. *The Lancet* 2000; 356: 1292
16. Smith, A.M., Tonks, A., Smith, R. *BMJ* 2000; 321: 720.
17. Abbott, A. German fraud inquiry casts a wider net of suspicion as disillusionment reigns in force. *Nature* 2000; 405: 871.
18. Weber, W. Freiburg oncologist found guilty of scientific misconduct. *The Lancet* 2001; 3: 780.
19. Editorial. Bad clinical practices. *Nature* 2000; 405: 981.
20. Hocksema, H.J., Troost, J., Grobbee, D.E. Wiersinga, W.M. Wijnen, F.C.B., Klasen, E.C. Fraud in a pharmaceutical trial. *The Lancet* 2000; 356: 1773.
21. Sarvas, M. Personlig meddelelse.
22. Normile, D. Japanese Fraud Highlights Media-Driven Research Ethic. *Science* 2001; 291:35-37

EHANDELEDE SAGER I 2000

Af fuldmægtig, cand.jur. Hanne Koktvedgaard

SAGER AFGJORT EFTER UNDERSØGELSE

Sager overført fra 1999

Sag 1

(Sag nr. 4 i UVVU's beretning 1999)

Sag om postuleret selektiv og skjult kassation af uønskede resultater, bevidst forvrødet fortolkning af resultater og forvrødet af konklusioner, plagiering og bevidst fordrejet gengivelse af andres resultater.

En forsker indgav i juni 1999 en klage mod en anden forsker, som blev anklaget for i sin doktordisputats vedrørende et historisk emne at have anvendt forskningsresultater og konklusioner fra klagerens fagspeciale. Klagen blev indgivet til Udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning.

Udvalget nedsatte et ad hoc-udvalg, der fik til opgave at udarbejde en rede-

gørelse for sagen. Redegørelsen forelå i december 1999, og udvalget behandlede derefter sagen i marts 2000.

Ad hoc-udvalget præciserede i sin redogørelse, at man udelukkende havde set det som sin opgave at tage stilling til de konkrete beskyldninger, der var rettet mod indklagede for i sin disputats at have gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed, som begrebet er defineret i bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1998.

Efter en gennemgang udtalte ad hoc-udvalget, at man ikke i indklagedes disputats havde fundet eksempler på selektiv eller skjult kassation af uønskede resultater, bevidst forvrødet fortolkning af resultater og forvrødet af konklusioner, plagiering af andres resultater eller publikationer eller bevidst fordrejet gen-

givelse af andres resultater.

Ad hoc-udvalget fandt klagerens påstand om, at disputatsen i højere grad skulle være en kompilation af andres arbejde end en selvstændig konklusion på eget kildemateriale, aldeles ubegrundet. Det fandtes heller ikke godtgjort, at indklagede ved ikke at henvise til klagerens arbejde havde gjort sig skyldig i grov vildledning om en persons indsats i forskningen. Klagerens arbejde havde ikke på nogen afgørende måde været en forudsætning for indklagedes arbejde.

Ad hoc-udvalget var dog af den opfattelse, at det ville have været rimeligt eller i hvert fald ikke urimeligt, hvis det af en note var fremgået, at indklagede var bekendt med klagerens speciale. Ifølge ad hoc-udvalgets udtalelse indgik det i vurderingen, at klageren af indklagede var blevet bedt om at udlåne sit speciale om et stærkt beslægtet emne.

Udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning tiltrådte ad hoc-udvalgets sagsbeskrivelse og de dertil knyttede vurderinger. På baggrund heraf traf UVVU følgende afgørelse:

Der kan ikke gives klager medhold i, at indklagede har gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed. Under de beskrevne omstændigheder må indklagedes adfærd, ved at indlade at henvise til klagerens arbejde, dog karakteriseres som værende i strid med god videnskabelig praksis.

Sag 2

(Sag nr. 6 i årsberetning 1999)

Sag om kommentering i avisindlæg af an-

dres upublicerede forskningsresultater.

I december 1999 modtog Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed en klage vedrørende kommentering af andres upublicerede forskningsresultater. Som følge af det sene indleveringstidspunkt blev klagen først behandlet og afsluttet i 2000.

Sagen blev behandlet af UVVU's Udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning.

Sagen drejede sig om, hvorvidt de indklagede havde handlet videnskabeligt uredeligt ved i den foreliggende sag offentligt at diskutere andres ikke-publicerede forskningsresultater.

Klagerne havde yderligere anført, at indklagedes kommentar skulle indeholde en bevidst foruudiskontering af de forskeres konklusioner. Dette anbringe fandt UVVU ikke nogen støtte for. Dette anklagepunkt måtte derfor afvises.

Det var det sundhedsvidenskabelige udvalgs principielle standpunkt, at det af hensyn til videnskabens status — som udgangspunkt var i strid med god videnskabelig praksis offentligt at omtale sundhedsvidenskabelige forskningsresultater, som ikke forud havde været gennemgået for en sædvanlig videnskabelig vurdering, således som det f.eks. sker i forbindelse med publicering i videnskabelige tidsskrifter. Udvalget fandt, at dette princip gjaldt i tilfælde, hvor den pågældende forsker selv omtalte sine ikke-videnskabeligt bedømte resultater, og at det gjaldt i forstærket grad ved kommentar af andres ikke-publicerede

arbejder, da der i sådanne tilfælde tillige skete en krænkelse af den videnskabelige ophavsmands interesser.

Afgørende for vurderingen af den foreliggende sag var, om andre – forud for indklagedes offentligt fremsatte kommentar – havde bragt det omhandlede forskningsresultat til offentlighedens kendskab på en sådan måde, at det principielle standpunkt vedrørende omtale af andres ikke-publicerede forskningsresultater ikke fortsat ville kunne opretholdes. Udvalget fandt, at man ved afgørelsen af dette spørgsmål også skulle tilgodese hensynet til ytringsfriheden og den folkelige debat. Endelig fandt udvalget grund til at nævne, at UVVU i sin udsendte "Vejledning vedrørende forfatter-skab" under pkt. 11 anførte: "Det er vigtigt, at resultat og konklusioner gengives på samme måde og med samme styrke eller forbehold i et resumé eller abstract som i selve artiklen. Hvis der afviges herfra, kan det videnskabelige budskab blive fortegnet ved summarisk læsning og videreregivelse alene af resuméet."

Således som sagen forelå oplyst for udvalget, havde den ene af de indklagede i november 1999 henvendt sig til det private firma, der havde finansieret projektet, og hvis produkt var genstand for undersøgelse, for at få materiale vedrørende den i pressen omtalte sag tilsendt. Det tilsendte materiale blev af indklagede benyttet som baggrund for en artikel i et dagblad i november 1999.

UVVU fandt, at det var i strid med god videnskabelig skik at rekvirere og benytte

andres forskningsresultater, inden det pågældende resultat var offentliggjort på sædvanlig måde. Det faktum, at såvel indholdet af det omdiskuterede abstract havde været offentligt omtalt, som at det private firma på sin hjemmeside i november 1999 havde publiceret yderligere oplysninger, bevirkede imidlertid, at UVVU ikke kunne afvise, at den indklagedes artikel alene kunne skrives på baggrund af allerede offentliggjort viden. Uanset at den indklagede for udvalget at se ikke havde nogen faglig tilskyndelse til at rekvirere materialet fra den ene part, endelige at kommentere dette, fandt udvalget efter en samlet vurdering herefter ikke at have tilstrækkeligt grundlag for at karakterisere den indklagedes adfærd som værende i strid med god videnskabelig praksis.

Vedrørende den anden indklagede gjaldt for så vidt det samme, idet dog hans optræden yderligere indebar en tilsidesættelse af en aftalt fortrolighed.

UVVU skulle imidlertid ikke i denne sag tage stilling til overskridelse af normer vedrørende forretningsmæssige aftaler om fortrolighed, og sagen måtte derfor også i hans tilfælde siges at være af en så atypisk karakter i forhold til sædvanlige sager om offentlig omtale af upublicerede videnskabelige resultater, at udvalget var overvejende betænkelig ved at rubricere denne indklagedes adfærd som stridende mod god videnskabelig praksis.

I overensstemmelse hermed traf UVVU følgende afgørelse:

Der kan ikke gives klagerne medhold i, at de

to indklagede har gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed. UVVU bemærkede, at det som udgangspunkt var i strid med god videnskabelig skik at rekvirere og benytte andres forskningsprotokoller og -resultater, inden det pågældende resultat var offentliggjort på sædvanlig måde, men under hensyn til denne sags helt specielle karakter veg man tilbage for at karakterisere det stedfindne som værende i strid med god videnskabelig praksis.

Sager indkommet i 2000

Sag 3

Udtalelse i sag om påstået kassation af uønskede forskningsresultater.

Det norske Nasjonalt udvalg for vurdering af uredelighed i helsefaglig forskning bad i marts 2000 Udvalget vedrørende Videnskabelig Uredelighed om at vurdere en klagesag, som en norsk læge havde rejst mod en afdelingsoverlæge på et norsk sygehus, hvor lægen tidligere havde arbejdet. Det norske udvalg kunne ikke bedømme sagen, idet medlemmer og sekretariat følte, at der forelå inhabilitet i forhold til bedømmelsen af den pågældende overlæge.

Udvalget for sundhedsvidenskabelig forskning besluttede, at UVVU skulle behandle sagen, men således, at det blev meddelt parterne, at sagen ville blive behandlet efter danske sagsbehandlingsregler, og at UVVU ville afgive sin udtalelse efter danske normer vedrørende videnskabelig uredelighed.

Sagens parter accepterede, at sagen blev behandlet af UVVU på disse vilkår.

Sagens omstændigheder var følgende: Klageren orienterede den 17. november 1999 indklagede om en påtænkt publicering af en artikel, baseret på undersøgelser foretaget af klageren i den afdeling, hvor den indklagede er afdelingsansvarlig. Artiklen var baseret på en undersøgelse, som ikke var udført efter en systematiseret protokol, og indklagede bad en anden overlæge, der var fagkyndig på området, om at foretage en kritisk gennemgang. Den fagkyndige overlæges udtalelse var kritisk, og da artiklen herefter ikke ville kunne publiceres med hospitalets accept, ønskede klageren en vurdering af, hvorvidt indklagedes optræden var videnskabelig uredelig.

UVVU udtalte, at det lå uden for udvalgets opgave at foretage en faglig kvalitetsmæssig vurdering af det fremsendte artikeludkast. Udvalget skulle alene vurdere, om indklagedes adfærd over for klagerens ønske om at publicere en artikel byggede på materiale indsamlet af klageren under hendes ansættelse på den afdeling, indklagede var ansvarlig leder af, kunne karakteriseres som videnskabeligt uredelig eller som stridende mod god videnskabelig skik.

Udvalget fandt, at der i denne sag klart ikke var tale om videnskabelig uredelighed. Afdelingsoverlægens modstand mod publicering af en artikel på grundlag af det foreliggende materiale var alene begrundet i et ønske om at kvalitets sikre det videnskabelige arbejde, der udføres på afdelingen.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvor-

vidt det var stridende mod god videnskabelig skik, at indklagede som ansvarlig leder havde benyttet sig af sin stilling til at modsætte sig, at de indsamlede prøver blev bearbejdet og fremlagt i en artikel uden hospitalets godkendelse, henviste udvalget til UVVU's Vejledning vedrørende ret og pligt til opbevaring og brug af videnskabelige data, som i publikationsafsnittet under pkt. 2.1. bl.a. anfører, at der alene bør anlægges kvalitetsmæssige vurderinger: "Politiske, administrative og videnskabelige chefer eller vejledere, som ikke er direkte involverede i forskningsprocessen, kan have medansvar for kvaliteten af arbejdet og de resulterende publikationer, men de bør ikke forhindre eller forsinke en publikation med den begrundelse, at resultaterne eventuelt er uventede eller uønskede."

Det sundhedsvidenskabelige udvalg fandt det fuldt berettiget, at indklagede ud fra kvalitetsmæssige hensyn havde modsat sig, at de indsamlede prøver blev anvendt som grundlag for en videnskabelig artikel, hvoraf det ville fremgå, at forskningen var foregået på den omhandlede afdeling. Indklagedes optræden fandtes derfor ikke at være i strid med god videnskabelig praksis.

Udvalget bemærkede imidlertid samtidig, at udvalgets afgørelse ikke måtte tages som udtryk for, at klageren ville handle videnskabeligt uredeligt, hvis hun benyttede de af hende indsamlede data i en artikel, hvor hun udtømmende gjorde rede for de indsigelser, der fra ho-

spitalets side havde været mod arbejdet. *Udtalelsen konkluderede, at indklagede hverken havde gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed eller handlet i strid med god videnskabelig praksis.*

UAFSLUTTEDE SAGER

Sag 4

Vedrørende begæring om aktindsigt.

En journalist rettede over for UVVU en anmodning om aktindsigt i en sag, som var under behandling i UVVU.

Det nu tidligere Udvalg Vedrørende Videnskabelig Uredelighed, der var nedsat af Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, fulgte den praksis ikke at give aktindsigt i sager, der var under behandling i udvalget. Begrundelsen for denne praksis var dels hensynet til udvalgets arbejdsmuligheder, dels hensynet til den indklagede.

Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed har besluttet at følge det tidligere udvalgs praksis på området, og anmodningen blev derfor afvist. Klageren har indbragt sagen for Folketingets Ombudsmand, hvor den fortsat var under behandling ved beretningsrets afslutning.

Sag 5

Vedrørende sag om postuleret vildledning og forvriddning af det videnskabelige budskab.

Klagen blev indgivet til UVVU's Udvalg for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning. Klageren fandt, at der var bevidst fejlagtige oplysninger i en

ph.d-afhandling vedrørende naturbeskyttelse.

Det var UVVU's opfattelse, at der ikke kunne gives klageren medhold i, at den indklagede havde gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed. Klageren begære imidlertid sagen genoptaget, og på baggrund af en fornyet klage, hvori der indgik nogle faktiske forhold, der afveg fra den, UVVU havde lagt til grund, blev sagen genoptaget. Genoptagelsestagen var ved beretningsårets udløb stadig under behandling og kan først afsluttes i 2001.

Sag 6

Vedrørende sag om uberettiget tilegnelse af en del af klagerens arbejde.

Klagen blev indgivet til UVVU's Udvalg for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning. Udvalget besluttede at nedsætte et ad hoc-udvalg til bedømmelse af sagen, der vedrører litteraturforskning. Sagen er endnu under behandling og kan først afsluttes i 2001.

Sag 7

Vedrørende sag om postuleret forvirring af det videnskabelige budskab i form af forvridning af resultater og konklusioner, citatfejl og manipulation med citater.

Klagen blev indgivet i 2000 til UVVU's Udvalg for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning. Sagen, der falder inden for litteraturområdet, er endnu under behandling og vil først kunne afsluttes i 2001.

Sag 8

Sag om en artikel i et fagligt tidsskrift, som indeholdt uberettiget anvendelse af data indsamlet af en anden end forfatterne.

Klagen blev indgivet i 2000 til UVVU's Udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning, hvor klageren gjorde gældende, at forfatterne af artiklen uberettiget havde anvendt data indsamlet i forbindelse med klagerens kvalitetssikringsprojekt. Sagen behandles af et ad hoc-udvalg nedsat af Udvalget for sundhedsvidenskabelig forskning og vil først kunne afsluttes i 2001.

Sag 9

Henvendelsen omhandlede et spørgsmål om, hvorvidt UVVU ville kunne udpege en opmund i tilfælde af en konflikt om publicering i forbindelse med en kontrakt mellem et universitet og et privat medicinalfirma.

Henvendelsen blev rettet til UVVU i 2000, og det konkrete spørgsmål blev i første omgang henvist til afgørelse i Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd (SSVF). Det generelle spørgsmål om, hvorledes man skal forholde sig i en sådan situation og om UVVU's muligheder for at medvirke ved løsning af konflikter om publicering af forskningsresultater, er under behandling og vil først kunne afsluttes i 2001.

Sag 10

Sag om en konfliktssituation, som medførte forbud mod publicering af en videnskabelig artikel.

Klagen blev indgivet i 2000 til UVVU's

Udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning af en forsker, som ved udarbejdelse af et forslag til en videnskabelig artikel havde fået forbud fra de øvrige medforfattere mod at publicere en artikel, der bl.a. indeholdt resultater vedrørende et emne, som han i en gensidig aftale om anvendelse af data ikke havde tilladelse til at inddrage i sit projekt. Sagen har været afsluttet, men er på ny under behandling og kan først afsluttes i 2001.

Sag 11

Begæring fra pressen om aktindsigt i en sag, som var under behandling, men endnu ikke afsluttet.

En speciallæge rejste i 1999 over for UVVU tvivl om bæredygtigheden af det materiale, der førte til godkendelse af et lægemiddel. Sagen blev afgjort af UVVU i 1999 på grundlag af en redegørelse fra et ad hoc-udvalg, som Udvalget for sundhedsvidenskabelig forskning havde nedsat. Der henvises til UVVU's beretning for 1999, sag nr. 2. Under behandlingen af sagen begærede en journalist aktindsigt i ad hoc-udvalgets redegørelse. Anmodningen blev afslået med den begrundelse, at det nu nedlagte Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed, der var nedsat af Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, fulgte den praksis ikke at give aktindsigt i sager, der var under behandling i udvalget. Begrundelsen herfor var dels hensynet til udvalgets arbejdsmuligheder, dels hensynet til den indklagede.

Ud fra samme betragtninger havde Ud-

valget for sundhedsvidenskabelig forskning et ønske om at følge det tidligere udvalgs praksis på området. Begæringen blev derfor afslået. Sagen blev herefter indbragt for Folketingets Ombudsmand, som ved beretningsårets udløb ikke havde afsluttet behandlingen af sagen.

AFVISTE SAGER

Sag 12

Vedrørende en henvendelse om mulig videnskabelig uredelighed i form af mulig manipulation med data.

Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed modtog til orientering kopi af en korrespondance, som blev ført i et fagligt tidsskrift.

UVVU svarede, at udvalget kun kan behandle sager efter en indgiven klage. Da den pågældende, i hvert fald for tiden, ikke ønskede at indgive en klage, meddelte UVVU, at man ikke på det foreliggende grundlag ville foretage sig yderligere.

Sag 13

Sag vedrørende klage over et universitets behandling af en sag vedrørende en bog, som på en række punkter blev postuleret at være videnskabelig uredelig.

Klagen blev indgivet i 2000 vedrørende en bog, udgivet i 1995, som efter klagerens opfattelse på en række punkter var videnskabelig uredelig, bl.a. ved at undlade behørig henvisning til klagerens indsats.

Klagen havde tidligere været forelagt for det pågældende universitets rektor. Denne havde fået foretaget en undersøgelse, der mundede ud i, at der intet grundlag var for klagen.

Henvendelsen til UVVU blev forelagt for Udvalget for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning, som noterede sig, at det omstridte bogværk var udgivet i 1995.

UVVU fremkom herefter med følgende udtalelse: Bekendtgørelsen om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (bkg. Nr. 933 af 15. december 1998) indeholder i § 5 følgende bestemmelse: "En klage over videnskabelig uredelighed skal indgives i rimelig tid efter, at klageren har fået det nødvendige grundlag for at indgive klagen. Udvalgene kan kun i særlige tilfælde behandle forhold, der ligger mere end 5 år tilbage i tiden."

Under hensyn hertil, sagens karakter og til den udredning af forholdet, der allerede havde fundet sted på det pågældende universitet, fandt udvalget efter en samlet vurdering, at sagen burde afvises, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 2.

Klage over UVVU's afvisning blev herefter indbragt for Forskningsforum, som afviste sagen med den begrundelse, at forskningsforum og UVVU ikke indgår i et almindelige administrative myndighedshierarki, og at Forskningsforum ikke ved særlig lovbestemmelse er tillagt lysnæbeføjelser i forhold til UVVU.

Forskningsforums afgørelse er truffet i 2011.

Klageren har nu indbragt sagen for Forskningsministeren, der endnu ikke har svaret.

Sag 14

Sag vedrørende mistanke om plagiat ved bedømmelse af en ph.d.-afhandling.

En institutleder ved et dansk universitet bad i marts 2000 UVVU om at tage stilling til synspunkter fremsat af et udvalg nedsat til vurdering af en indleveret ph.d.-afhandling. Bedømmelsesudvalget fandt, at der kunne være grund til mistanke om plagiat, og såfremt UVVU kunne bekræfte mistanken, ville bedømmelsesudvalget afvise afhandlingen. Hvis UVVU ikke fandt, at der forelå plagiat, ville afhandlingen blive genoptaget til bedømmelse.

Sagen blev drøftet på et møde i Udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning, hvor der var enighed om, at bedømmelsesudvalget og universitetet selv burde vurdere, om den anvendte citatteknik var acceptabel eller ej. UVVU meddelte desuden, at UVVU ifølge den bekendtgørelse, der ligger til grund for UVVU's virksomhed, havde til opgave at behandle sager, der rejses ved klage, og at det lå uden for udvalgenes opgaver at påtage sig responderende virksomhed. På det foreliggende grundlag ville UVVU derfor ikke foretage sig videre i sagen.

Sag 15

Sag vedrørende anmodning om et responsum fra UVVU vedrørende to klagepunkter.

En advokat henvendte sig i juli 2000 til UVVU og bad om at få oplyst,

- om UVVU betragtede det som videnskabelig uredelighed, hvis en forsker enten destruerede eller ikke kunne tilvejebringe råmaterialet fra en offentligt finansieret videnskabelig undersøgelse, mens undersøgelsen var udsat for kollegial kritik.

- om der var regler for opbevaring og destruktion af videnskabeligt råmateriale med personfølsomme oplysninger, ligesom tilfældet var med journaler.

Som svar på de stillede spørgsmål meddelte UVVU, at UVVU ikke påtager sig responderende virksomhed, da UVVU ifølge bekendtgørelsen, der ligger til grund for udvalgenes virke, alene har til opgave at behandle sager, der rejses ved klage.

Til orientering henviste UVVU til de vejledninger, som blev udarbejdet af det nu nedlagte Udvalget vedrørende Videnskabelig Uredelighed, og som også omfatter vejledning om opbevaring af data. Desuden meddelte UVVU, at Sundhedsministeriet havde nedsat en arbejdsgruppe om sundhedsvidenskabelige informationsbanker, og at arbejdsgruppen med udgangspunkt i bl.a. Justitsministeriets lovforslag om behandling af personoplysninger skulle undersøge behovet for særskilt regulering af sundhedsvidenskabelige informationsbanker.

Sag 16

Sag vedrørende uberettiget tilegnelse af an-

dres resultater som grundlag for en videnskabelig artikel.

Et fagligt tidsskrift rettede i juni 2000 henvendelse til UVVU med anmodning om en udtalelse vedrørende en artikel, som var publiceret i tidsskriftet. Redaktøren oplyste, at der ikke i forløbet af den redaktionelle proces var mistanke om problemer vedrørende forfatterskab eller acknowledgement. Efter artiklens offentliggørelse rettede en forsker en klage til tidsskriftets redaktion, hvor klageren meddelte, at artiklen var udført på grundlag af et arbejde, som blev ledet af klageren.

UVVU afviste sagen med den begrundelse, at UVVU ifølge bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1998 alene kan behandle sager, der rejses ved klage. Sagen ville derfor kun kunne behandles, hvis klageren selv rettede henvendelse til UVVU.

Bekendtgørelse om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed

I medfør af § 4e, stk. 4, i lov om forskningsrådgivning m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 676 af 19. august 1997, fastsættes:

§ 1. Forskningsforum opretter tre udvalg vedrørende videnskabelig uredelighed inden for dansk forskning: Et udvalg for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning, et udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning og et udvalg for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning. Udvalgene har en fælles formand, der bl. a. har til opgave at sikre ensartethed i udtalelserne på tværs af forskningsområder.

Stk. 2. Udvalgenes navn er Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed.

§ 2. Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed har til opgave at behandle sager vedrørende videnskabelig uredelighed, der rejses ved klage til udvalgene. En person kan anmode om at få en sag behandlet med henblik på at blive rensat for verserende rygter.

Stk. 2. Sagen skal have betydning for dansk forskning. Må det på forhånd anses for usandsynligt, at der kan gives klager medhold, afvises sagen.

§ 3. Videnskabelig uredelighed omfatter handlinger eller undladelser, hvorved der i forskning sker forfalskning eller forvridning af det videnskabelige budskab eller grov vildledning om en persons indsats i forskningen, og omfatter bl. a.:

- 1) Konstruktion af data.
- 2) Selektiv og skjult kassation af uønskede resultater.
- 3) Substitution med fiktive data.
- 4) Bevidst vildledende anvendelse af statistiske metoder,
- 5) Bevidst forvredet fortolkning af resultater og forvridning af konklusioner.
- 6) Plagiering af andres resultater eller publikationer.
- 7) Bevidst fordrejet gengivelse af andres resultater.
- 8) Uretmæssig gengivelse af forfatterrolle.
- 9) Ansøgninger med urigtige oplysninger.

Stk. 2. For at kunne betegne en adfærd som videnskabelig uredelighed skal det kunne dokumenteres, at den pågældende har handlet forsætligt eller udvist grov forsømmelighed i forbindelse med forholdet.

§ 4. Formanden fordeler klagerne til behandling i udvalgene.

Stk. 2. Det enkelte udvalg træffer beslutning om, hvorvidt en sag skal behandles eller afvises. Udvalget underretter den indklagede om klagen og om, hvorvidt det vil behandle klagen.

Stk. 3. Parterne i en sag om videnskabelig uredelighed kan lade sig bistå af bisiddere. Klageren kan lade sig bistå af bisiddere, såfremt han/hun er part i sagen.

Stk. 4. Udvalget undersøger selv klagen, herunder tilvejebringer alle relevante oplysninger i sagen.

Stk. 5. Når en sag om videnskabelig uredelighed er færdigbehandlet, udarbejder udvalget en udtalelse med en begrundet stillingtagen til den rejste klage. Udtalelsen meddeles sagens parter.

§ 5. En klage over videnskabelig uredelighed skal indgives i rimelig tid efter, at klageren har fået det nødvendige grundlag for at indgive klagen. Udvalgene kan kun i særlige tilfælde behandle forhold, der ligger mere end 5 år tilbage i tiden.

Stk. 2. Et udvalg kan beslutte, at en af udvalget tidligere afsluttet sag skal genoptages, hvis særlige grunde taler herfor, herunder navnlig forekomsten af nye oplysninger, som hvis de havde foreligget under udvalgsbehandlingen må antages at ville have medført et andet udfald af sagen.

§ 6. Såfremt et udvalg konstaterer, at der i en konkret sag foreligger videnskabelig uredelighed, kan udvalget:

- 1) Orienterer den indklagedes arbejdsgiver.
- 2) Henstiller, at det pågældende videnskabelige arbejde trækkes tilbage.
- 3) Foretage anmeldelse til vedkommende offentlige myndighed, som fører tilsyn med området.
- 4) Foretage politianmeldelse, når der er tale om en strafbar lovovertrædelse.
- 5) Efter særlig anmodning fra en ansættelsesmyndighed udtale sig om et eventuelt sanktionsvalg.

§ 7. Udvalgene offentliggør en årlig beretning om deres virksomhed. I beretningen beskrives samtlige behandlede sager om videnskabelig uredelighed i ikke-personhenforbar form.

§ 8. Udvalgene består hver af en formand og 2, 4 eller 6 medlemmer efter Forskningsforums bestemmelse. Endvidere udpeges suppleanter for medlemmerne.

Stk. 2. Formanden skal være landsdommer. De udpegede medlemmer og deres suppleanter skal være anerkendte forskere, der tilsammen bedst muligt dækker de statslige forskningsråds fagområder. Formanden og medlemmerne beskikkes i deres personlige egenskab.

Stk. 3. Formanden beskikkes af forskningsministeren. Medlemmerne og suppleanterne beskikkes af Forskningsforum efter høring af de statslige forskningsråd.

Stk. 4. Medlemmerne og suppleanterne beskikkes for en periode af 4 år og kan genbeskikkes i 2 år. Hvis et medlem afgår i en beskikkelsesperiode, kan det medlem, der beskikkes i stedet, beskikkes for mindre end 4 år.

§ 9. Det enkelte udvalg kan beslutte, at det ved undersøgelsen af en sag skal bistås af en eller flere eksterne sagkyndige.

Stk. 2. Ved et medlems forfald indtræder suppleanten.

Stk. 3. Udvalgene er beslutningsdygtige, når formanden og medlemmerne eller disses suppleanter er tilstede.

Stk. 4. Udvalgenes beslutninger søges truffet i enighed. Kan enighed ikke opnås, træf

forlange, at hans/hendes dissens fremgår af beslutningen.
Stk. 5. I retlige spørgsmål træffes afgørelse af formanden.

§ 10. Udvalgenes medlemmer har samme tavshedspligt som for offentlige hverv i hensyn til det, de erfarer i deres egenskab af medlemmer af udvalgene.

§ 11. Forskningsstyrelsen varetager sekretariatsbetjeningen af udvalgene.

§ 12. Forvaltningslovens regler gælder for udvalgenes sagsbehandling.
Stk. 2. Forskningsforum fastsætter en forretningsorden for udvalgene.

§ 13. Bekendtgørelsen gælder ikke for Færøerne og Grønland.

§ 14. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 1999.

Forskningsministeriet, den 15. december 1998, *Jan Trøjborg*

I medfør af § 12, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1998 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed fastsættes:

Udvalgene — opgaver og formål

§ 1. Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed består af tre sideordnede udvalg, der hver især dækker et eller flere videnskabelige felter. Udvalgene har en fælles formand. De tre udvalg er: Et udvalg for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning, et udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning og et udvalg for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning.

§ 2. Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed har til opgave at behandle sager om videnskabelig uredelighed.

Stk. 2. En sag kan rejses af enhver ved klage til udvalgene. Anonyme klager vil kun undertages hvis kunne behandles og kun såfremt, der foreligger meget væsentlige samfundsmæssige interesser.

Stk. 3. En person kan anmode om at få en sag behandlet med henblik på at blive renset for verserende rygter.

Stk. 4. Udvalgene kan behandle principielle forespørgsler, såfremt det skønnes, at spørgsmålet har samfundsmæssig interesse, interesse for en videre kreds af forskere eller for et forskningsmiljø.

§ 3. Udvalgene ønsker at bidrage til at fremme god videnskabelig skik. Målet søges nået ved udbredelse af kendskab til udvalgenes årsberetning og ved undervisnings- og redragsvirksomhed m.m.

Stk. 2. Udvalgene drøfter på det årlige fællesmøde, jf. § 9, stk. 1, initiativer, der kan fremme udvalgenes formål.

Sagens forberedelse og afgørelse i de enkelte udvalg

§ 4. Vedkommende udvalg undersøger selv klagen og tilvejebringer alle relevante oplysninger.

Stk. 2. Parternes oplysninger indgår i udvalgets undersøgelse og behandling af sagen. Der foretages partshøring ved fremlæggelse af modpartens oplysninger og kommentarer. Høringsproceduren består som udgangspunkt i to skriftlige høringer mellem den indklagede og klageren, dog fastsættes det nærmere omfang og høringsfasen af udvalget efter en konkret vurdering.

Stk. 3. Udvalget kan nedsætte et ad hoc-udvalg, der får til opgave at udrede og forberede sagen ved udarbejdelse af en redegørelse. Udvalget kan til et ad hoc-udvalg udpege en eller flere eksterne sagkyndige. Sagens parter orienteres om ad hoc-udvalgets sammensætning og kan inden for en frist på to uger fremkomme med eventuelle bemærkninger.

Stk. 4. Når ad hoc-udvalget har udarbejdet en redegørelse, sendes redegørelsen til sagens parter for at sikre, at redegørelsens oplysninger af faktisk karakter er korrekte. Parternes eventuelle bemærkninger sendes til ad hoc-udvalget. Ad hoc-udvalgets redegørelse, parternes bemærkninger og ad hoc-udvalgets kommentarer hertil forelægges herefter udvalget med henblik på sagens afgørelse.

§ 5. Udvalget henstiller til parterne, at en sag behandles fortroligt, indtil der foreligger en afgørelse. Udvalget vil, medens en sag behandles, ikke give udenforstående, herunder pressen, oplysninger om sagen.

Stk. 2. Begæres der aktindsigt i umiddelbar tilknytning til en sags afgørelse, vil anmodningen normalt blive imødekommet.

Stk. 3. Afgjorte sager omtales i øvrigt i Årsberetningen i anonymiseret form, medmindre ganske særlige forhold tilsiger, at offentligheden gøres bekendt med identiteten på de involverede.

§ 6. Sager afgøres ved møde i udvalget, jf. dog § 7, stk. 3.

Stk. 2. Udvalgets møder er ikke offentlige, jf. dog § 7, stk. 4 og 5.

Formandens opgaver og beføjelser

§ 7. Formanden har bl.a. til opgave at sikre ensartethed i sagsbehandlingen på tværs af udvalgene.

Stk. 2. Må det på forhånd anses for usandsynligt, at der kan gives en klager medhold, afvises sagen af formanden, efter at spørgsmålet har været forelagt for medlemmerne af vedkommende udvalg. Er det åbenbart, at en sag skal afvises, kan afvisningen foretages af formanden på egen hånd.

Stk. 3. Hvis det må anses for ubetænkeligt, kan formanden bestemme, at en sag skal afgøres ved skriftlig voting. Ethvert medlem af udvalget kan på et hvilket som helst tidspunkt forlange sagen behandlet på et møde.

Stk. 4. Formanden kan beslutte, at parterne kan få foretræde for udvalget.

Stk. 5. Formanden kan beslutte, at andre end udvalgenes medlemmer og suppleanter deltager i det årlige fællesmøde.

Stk. 6. Formanden afgør, om en anmodning om aktindsigt kan imødekommes, jf. § 5, stk. 2. Formanden kan i nærmere angivet omfang delegere kompetencen til sekretariatet.

Sekretariatsbetjening af udvalgene

§ 8. Forskningsstyrelsen varetager sekretariatsbetjeningen af udvalgene.

Stk. 2. Når en klage modtages, kvitterer sekretariatet for modtagelsen med oplysning om den forventede sagsbehandlingsprocedure. Formanden orienteres samtidig om klagen.

Stk. 3. Såfremt klagen forventes at kunne realitetsbehandles, sender sekretariatet herefter klagen til høring hos den indklagede. Sagens akter sendes samtidig i kopi til vedkommende udvalgs medlemmer. Sekretariatet sender løbende hørings svar og andet sagsmateriale til formanden og udvalgets medlemmer.

Stk. 4. Såfremt klagen skønnes straks at kunne afvises, udarbejder sekretariatet efter aftale med formanden udkast til afvisning, der herefter normalt sendes til det pågældende udvalgs medlemmer til godkendelse, jf. § 7, stk. 2. Indklagede orienteres om klagen med kopi af afvisningsskrivelsen.

Stk. 5. Sekretariatet deltager i udvalgs- og ad hoc-udvalgsmøder.

Stk. 6. Sekretariatet bistår i øvrigt formanden og udvalgene i deres arbejde efter formandens bestemmelser.

Møder i udvalgene

§ 9. Der afholdes et årligt fællesmøde med deltagelse af udvalgenes medlemmer og suppleanter. Mødet er ikke offentligt. På mødet orienterer formanden om de afgørelser, der i løbet af året er truffet i de enkelte udvalg. Der kan på mødet træffes beslutning om emner af fælles interesse for udvalgene.

Stk. 2. På det årlige fællesmøde fastlægges tidspunktet for næste års fællesmøde. Endvidere fastlægges en dato i hvert kvartal, hvor de enkelte udvalg efter behov kan indkaldes til sagsbehandlende møder.

§ 10. Mødeindkaldelse til sagsbehandlende møder sker så vidt muligt med 2 ugers varsel og med angivelse af, hvilke sager der skal behandles på mødet. Ikke tidligere udsendt materiale udsendes samtidig med dagsorden.

§ 11. Udvalgenes formand leder møderne.

§ 12. Sekretariatet udarbejder beslutningsreferat af møderne.

Suppleanter

§ 13. Ved et medlems forfald eller inhabilitet udpeger formanden, i samråd med de øvrige medlemmer af udvalget, den suppleant, der skal deltage i sagens behandling.

Stk. 2. Må et medlem i beskikkelsesperioden fratræde udvalgene, beskikker Forskningsforum et nyt medlem for den løbende beskikkelsesperiode. Det nye medlem vælges blandt suppleanterne og efter høring af de relevante statslige forskningsråd.

Stk. 3. Beskikkes et medlem efter stk. 2, beskikker Forskningsforum tillige en ny suppleant for den løbende beskikkelsesperiode efter høring af de relevante statslige forskningsråd.

Sikring af kontinuiteten i udvalgenes arbejde

§ 14. Når et udvalg har afsluttet behandlingen af en sag, sendes en kopi af afgørelsen til samtlige medlemmer og suppleanter i de tre udvalg.

MEMLEMMER OG SUPPLEANTER AF UDVALGENE VEDRØRENDE VIDENSKABELIG UREDEDELIGHED, NOVEMBER 2000

Landsdommer *Hans Henrik Brydesholt*, Formand
Østre Landsret
Bredgade 59, 1260 København K

SAMFUNDSVIDENSKABELIG OG HUMANISTISK FORSKNING
Docent, dr.phil. *Hans Fink*
Institut for Filosofi, Aarhus Universitet, Bygning 328
Nordre Ringgade, 8000 Århus C

Docent, dr.phil. *Ulla Lund Hansen*
Institut for Arkæologi og Etnologi, Københavns Universitet
Vandkunsten 5, 1467 København K

Lektor, pol.dr. *Margaretha Järvinen*
Sociologisk Institut, Københavns Universitet
Linnégade 22, 1361 København K

Lektor *Clemens Stubbe Østergaard*
Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, Bartholins Allé,
bygning 330, Universitetsparken, 8000 Århus C

Suppleanter

Professor, dr.phil. *Finn Collin*

Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, Københavns Universitet
Njalsgade 80, 2300 København S

Professor, dr.jur. *Jørgen Dalberg-Larsen*

Juridisk Institut, Aarhus Universitet
Universitetsparken, bygn. 340, 8000 Århus C

Lektor, lic.jur. *Mette Hartlev*

Det Retsvidenskabelige Institut B, Københavns Universitet
St. Kannikestræde 18, 1455 København K

Lektor, dr.phil. *Bente Rosenbeck*

Center for Kvinde- og Kønforskning, Københavns Universitet
Njalsgade 80, 2300 København S

NATURVIDENSKABELIG, JORDBRUGS- OG VETERINÆRVIDENSKABELIG OG TEKNISK-VIDENSKABELIG FORSKNING

Forskningsdirektør, dr.med. *Claus Christiansen*

Danisco Cultor

Langebrogade 1, Postboks 17, 1001 København K

Forskningsleder, dr.agro. *Arne Hehveg*

Afd. for Plantebeskyttelse, Danmarks Jordbrugsforskning

Forskningscenter Flakkebjerg, 4200 Slagelse

Forskningschef *Kirsten Jakobsen*

Afd. for Husdyrernæring og Fysiologi, Forskningscenter Foulum

Postboks 50, 8850 Tjele

Lektor, dr.scient. *Bodil Norrild*

Proteinlaboratoriet, Københavns Universitet

Panum Institutttet, Blegdamsvej 3, 2200 København N

Suppleanter

Lektor, cand.scient. *Bodil Brammer*

Institut for Matematik, Matematiktorvet,

Danmarks Tekniske Universitet, Bygning 303, 2800 Lyngby

Professor *Else Marie Friis*

Natur Historiska Riksmuseet

Box 500 07, S-104 05 Stockholm

Professor *Vagn Lundsgaard Hansen*

Institut for Matematik, Danmarks Tekniske Universitet

Bygning 303, 2800 Lyngby

Professor *Jens Aage Hansen*

Institut for Vand, Jord & Miljøteknik, Aalborg Universitet

Søhngaardsholmsvej 57, 9000 Ålborg

SUNDHEDSVIDENSKABELIG FORSKNING

Afdelingschef, dr.med. *Nils Axelsson*

Klinisk Biokemisk Afdeling, Statens Serum Institut

Artillerivej 5, 2300 København S

Professor, dr.med. *Gunna Christiansen*

Inst. for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi, Aarhus Universitet
Wilh. Meyers Allé, bygning 240

Bartholinbygningen, Universitetsparken, 8000 Århus C

Professor, dr.odont. *Erik Dabelsteen*

Odontologisk Institut, Tandlægeskolen, Panum Institutttet

Nørre Allé 20, 2200 København N

Professor, overlæge, dr.med. *Ebba Nexø*

Klinisk biokemisk afdeling, AKH, Århus Universitetshospital
Nørrebrogade 44, 8000 Århus C

Suppleanter

Professor, dr.med. *Philippe Grandjean*

Fagområdet for Miljømedicin, Odense Universitet

Winsløvparken 17, 2. sal, 5000 Odense C

Docent, dr.scient. *Harald S. Hansen*

Institut for Biologi, Danmarks Farmaceutiske Højskole

Universitetsparken 2, 2100 København Ø

Professor, dr.odont. *Palle Holmstrup*

Odontologisk Institut, Tandlægeskolen, Panum Institutttet

Nørre Allé 20, 2200 København N

Professor, overlæge, dr.med. *Torben V. Schroeder*

Abdominalcentret, Afd. RK, H:S Rigshospitalet

Blegdamsvej 9, 2100 København Ø

Sag 1

Docent, dr.phil. *Hans Fink* (M)

Professor *Troels Dahlerup*

Professor *Bjarne Stoklund*

Sag 6

Professor, dr.phil. *Finn Collin* (S)

Docent, dr.phil. *Carl Henrik Koch*

Overbibliotekar, dr.phil. *Miriam Gelfer-Jørgensen*

Direktør *Annette Winkel Schwarz*

Sag 8

Afdelingschef, dr.med. *Nils Axelsen* (M)

Professor, overlæge, dr.med. *Ebba Nexø* (M)

Professor, dr.odont. *Palle Holmstrup* (S)

SEKRETARIAT FOR UDVALGENE VEDRØRENDE VIDENSKABELIG UREDELIGHED

Medarbejdere:

Berit Andersen Faber, chefkonsulent, e-mail: ba@forsk.dk

Hanne Koktvedgaard, fuldmægtig, e-mail: hk@forsk.dk

Katja Prestegard, overassistent, e-mail: kpr@forsk.dk

Forskningsstyrelsen

Randersgade 60

2100 København Ø

Tlf.: 35446200

e-mail: UVVU@forsk.dk

www.forsk.dk

Årsberetning 2000, Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed, Redaktionel
tilrettelæggelse: Informationschef Birgitte Ehrhardt, Omslag og sats: Glud & Jensen, Oplag: 2000,
Tryk: Herrmann & Fischer, ISSN: 0909-5373

